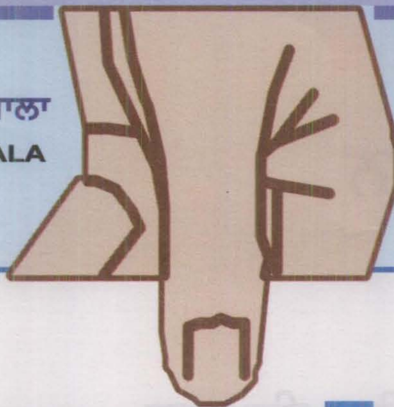
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
PUNJABI UNIVERSITY, PATIALA

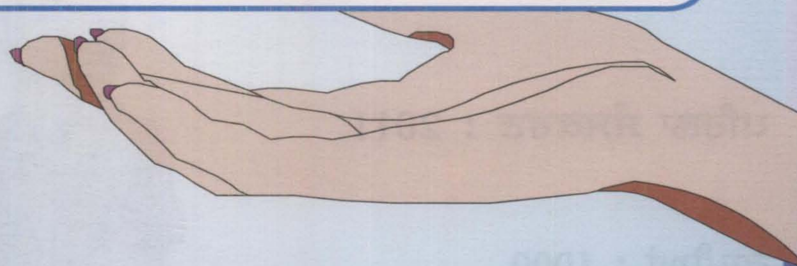
ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਲੜੀ
PUNJABI PATH PUSTAK LARI

GURMUKHĪ GIĀN

COME TO LEARN PUNJABI

ਗੁਰਮੁਖੀ ਗਿਆਨ

ਆਓ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖੀਏ

ਡਾ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Dr. Satnam Singh Sandhu

GURMUKHĪ GIĀN

ਗੁਰਮੁਖੀ ਗਿਆਨ

Author:
Dr. Satnam Singh Sandhu
M.A. (Punjabi), M.Phil., Ph.D., PGDCA, M.B.A.
Department of Distance Education
Punjabi University, Patiala (India)
E-mail: sandhuph@yahoo.com

ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਣ : 2011

ਕਾਪੀਆਂ : 1000

ਕੀਮਤ : 100/- ਰੁਪਏ

ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ
ਫੂਲਕੀਆਂ ਪ੍ਰੈਸ ਪ੍ਰਾਇਵੇਟ ਲਿਮਿਟਡ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਛਪੀ।

ਸੰਦੇਸ਼

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਨੇਕ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਹੀ ਵਾਹਦ ਇਕੋ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਲ ਨਿਰੰਤਰ ਤੌਰ ਤੇ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਵੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ ਸੰਭਾਲਣ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਹੀ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਝਾਂ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਲਾਭ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੁਚੇਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਹਿਲੀ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬਾਹਰਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾ ਸਕਣ, ਬਲਕਿ ਦੂਸਰੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ, ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਨ। ਇਸ ਮੰਗ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮੈਂ ਇਹ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੱਕ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ "ਆਏਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀਖੇਂ" ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ 1 ਸਤੰਬਰ, 2009 ਨੂੰ ਹੋਈ ਦੂਸਰੀ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਰੀਲੀਜ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਕਾਫੀ ਸਰਾਹਿਆ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵਾਇਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਇਸ ਲੜੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੋਰ ਛਾਪਕੇ; ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤਿ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੁਆਰਾ "ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਲੜੀ" ਅਧੀਨ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਹਾ ਲੈਣਗੇ।

ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ,
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਭਿੱਜ ਰਹਿ ਕੇ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀਆਪਣਾ ਸ਼ਬਦ ਭੰਡਾਰ ਵੱਡਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਾਣ-ਮੱਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਦੂਜੀਆਂ ਕੌਮੀਅਤਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲਾਈ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨੇੜਤਾ ਵਧਾਈ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜਗਿਆਸਾ ਹੋਰ ਵਧੀ ਹੈ।

ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਦੂਜਾ ਸੁੰਦਰ ਤੋਹਫਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਹਿੰਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਰਚਿਤ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਵਰਤਮਾਨ ਪੁਸਤਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਪੂਰੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਹੁਣ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੋਧ ਸਿੰਘ
ਚੀਫ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ
ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ (2011)
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ

ਭੂਮਿਕਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਪੀ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਲੋਕ ਲਿਪੀ ਲੰਡਾ ਵਿਚੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੰਡਾ ਲਿਪੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ 16ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੁਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਿਪੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪਿਆ ਹੈ।

ਵਰਤਮਾਨ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ 41 ਵਿਅੰਜਨ ਅਤੇ ਨੌ ਸਵਰ ਭਾਵ ਲਗਾਂ-ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਧਵਨੀਆਂ ਬਿੰਦੀ ਅਤੇ ਟਿਪੀ ਵੀ ਹਨ। ਇਕ ਚਿੰਨ ਅਧਕ ਹੈ ਜੋ ਧਵਨੀ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਰ, ਹ, ਵ ਅਤੇ ਯ ਨੂੰ ਪੈਰ-ਅੱਖਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅੱਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਵ ਅਤੇ ਯ ਦੀ ਪੈਰ-ਅੱਖਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਸਿੱਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲਿਪੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਕਾਫੀ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਸਵਰ, ਵਿਅੰਜਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਪਾਠਕ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਪਾਠਕ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਵਿਧੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਿਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਵੀ ਉਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਮਾਧਿਅਮ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵਿਅਕਤੀ

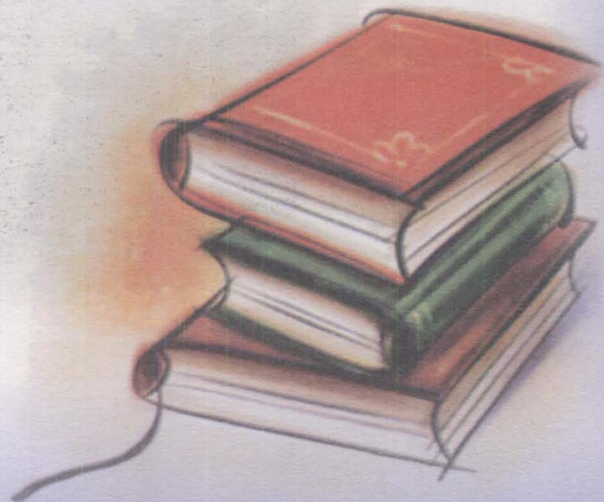
ਸਿੱਖੀ ਹੋਈ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਾਂਗ ਬੋਲ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਹਾਲਾਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਰੱਥਾ ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਲੋਂ "ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਲੜੀ" ਦਾ ਕਾਰਜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਪੁਸਤਕ "ਆਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸੀਖੇ" ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹਿੰਦੀ ਰਾਂਹੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਿਸਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਹਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਬੈਠੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਇੱਛੁਕ ਪਾਠਕ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਚੀ ਦਿਖਾਉਦਿਆ ਹੋਇਆ ਇਸਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿੱਖਇੰਜ਼ਮ ਡਾ. ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਕਈ ਵਡਮੁਲੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਮੈਂ ਉਸ ਲਈ ਉਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਰਹਾਂਗਾ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਏ ਗਏ ਵਧੀਕ ਚਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੈਂ ਡਾ. ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਸਨੇ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਛਪਾਈ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਸਤਿਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਲੇਖਕ,
ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਪੰਜਾਬ)

CONTENTS / ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

u (ਓ)	ūrā (ਊੜਾ)	Owl		ਉੱਲੂ ULLŪ
a (ਅ)	āṛā (ਆੜਾ)	Mango		ਅੰਬ AMB
i (ੲ)	īṛī (ਈੜੀ)	Eagle		ਇੱਲ ILL
sa (ਸ)	sassā (ਸੱਸਾ)	Apple		ਸੇਬ SEB
ha (ਹ)	hāhā (ਹਾਹਾ)	Hand		ਹੱਥ HATH

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

ka (ਕ)	kakkā (ਕੱਕਾ)	**Car**		ਕਾਰ KĀR
kha (ਖ)	khakhkhā (ਖੱਖਾ)	**Toy**		ਖਿਡੌਣਾ KHIḌAUṆĀ
ga (ਗ)	gaggā (ਗੱਗਾ)	**Ball**		ਗੇਂਦ GĖND
gha (ਘ)	ghaggā (ਘੱਗਾ)	**Watch**		ਘੜੀ GHAṚĪ
ṅa (ਙ)	ṅaṅṅā (ਙੰਙਾ)	**Kaṅgaṇ**		ਕੰਙਣ KAṄGAṆ

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

ch (ਚ)	chachā (ਚੱਚਾ)	Spoon		ਚਮਚਾ CHAMCHĀ
cha (ਛ)	chhachhchhā (ਛੱਛਾ)	Umbrella		ਛਤਰੀ CHHATRĪ
ja (ਜ)	jajjā (ਜੱਜਾ)	Jug		ਜੱਗ JAGG
jha (ਝ)	jhajjā (ਝੱਜਾ)	Flag		ਝੰਡਾ JHAṆḌĀ
ña (ਞ)	ñaññā (ਞੰਞਾ)	Barāt		ਜੰਞ JAÑJ

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

ṭa (ਟ)	ṭaiṅkā (ਟੈਂਕਾ)	Truck		ਟਰੱਕ ṬARAKK
ṭh (ਠ)	ṭhaṭh ṭhā (ਠੱਠਾ)	Ṭhela		ਠੇਲ੍ਹਾ ṬHEHLĀ
ḍa (ਡ)	ḍaḍḍā (ਡੱਡਾ)	Doctor		ਡਾਕਟਰ ḌĀKṬAR
ḍha (ਢ)	ḍhaḍḍā (ਢੱਡਾ)	Drum		ਢੋਲ ḌHOL
ṇa (ਣ)	ṇāṇā (ਣਾਣਾ)	Queen		ਰਾਣੀ RĀṆĪ

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

ta (ਤ)	tattā (ਤੱਤਾ)	Parrot		ਤੋਤਾ TOTĀ
tha (ਥ)	thaththā (ਥੱਥਾ)	Thermos		ਥਰਮਸ THARMAS
da (ਦ)	daddā (ਦੱਦਾ)	Teeth		ਦੰਦ DAND
dha (ਧ)	dhadhā (ਧੱਧਾ)	Thread		ਧਾਗਾ DHĀGĀ
na (ਨ)	nannā (ਨੱਨਾ)	Lemon		ਨਿੰਬੂ NIMBŪ

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

pa (ਪ)	**pappā** (ਪੱਪਾ)	**Kite**		**ਪਤੰਗ** PATAṄG
pha (ਫ)	**phaphphā** (ਫੱਫਾ)	**Flower**		**ਫੁੱਲ** PHULL
ba (ਬ)	**babbā** (ਬੱਬਾ)	**Duck**		**ਬਤਖ** BATAKH
bha (ਭ)	**bhabbhā** (ਭੱਭਾ)	**Sheep**		**ਭੇਡ** BHEḌ
ma (ਮ)	**mammā** (ਮੱਮਾ)	**Fish**		**ਮੱਛੀ** MACHCHHĪ

Reading Practice / ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ

ya (ਯ)	yayyā (ਯਯੀਆ)	Yak		ਯਾਕ YĀK
ra (ਰ)	rārā (ਰਾਰਾ)	Bear		ਰਿੱਛ RICHH
la (ਲ)	lallā (ਲੱਲਾ)	Lamp		ਲੈਂਪ LAMP
va (ਵ)	vāvā (ਵਾਵਾ)	Calf		ਵੱਛਾ VACHHĀ
ṛa (ੜ)	ṛāṛā (ੜਾੜਾ)	Boy		ਲੜਕਾ LAṚKĀ

śa (ਸ਼)	śaśśā (ਸ਼ੱਸ਼ਾ)	Mirror		ਸ਼ੀਸ਼ਾ ŚĪŚĀ
kh (ਖ਼)	khakhkhā (ਖ਼ੱਖਾ)	Danger		ਖ਼ਤਰਾ KHATRĀ
gha (ਗ਼)	ghagā (ਗ਼ੱਗਾ)	Carpet		ਗ਼ਲੀਚਾ GHALĪCHĀ
za (ਜ਼)	zazzā (ਜ਼ੱਜ਼ਾ)	Zebra		ਜ਼ੈਬਰਾ ZEBRĀ
fa (ਫ਼)	faffā (ਫ਼ੱਫਾ)	Fauji		ਫ਼ੌਜੀ FAUJĪ
ḷa (ਲ਼)	lallā (ਲ਼ੱਲਾ)	Yellow		ਪੀਲ਼ਾ PĪLĀ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

					ੳ
					ਅ
					ੲ
					ਸ
					ਹ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

					ਕ
					ਖ
					ਗ
					ਘ
					ਙ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

ਚ

ਛ

ਜ

ਝ

ਞ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

					ਟ
					ਠ
					ਡ
					ਢ
					ਣ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

ਤ

ਥ

ਦ

ਧ

ਨ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

					ਪ
					ਫ
					ਬ
					ਭ
					ਮ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

ਯ

ਰ

ਲ

ਵ

ੜ

Writing Practice / ਲਿਖਣ ਅਭਿਆਸ

					ਸ਼
					ਖ਼
					ਗ਼
					ਜ਼
					ਫ਼
					ਲ਼

Alphabets / ਵਰਣਮਾਲਾ

ੳ	ਅ	ੲ	ਸ	ਹ	
ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਙ	
ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਞ	
ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ	
ਤ	ਥ	ਦ	ਧ	ਨ	
ਪ	ਫ	ਬ	ਭ	ਮ	
ਯ	ਰ	ਲ	ਵ	ੜ	
ਸ਼	ਖ਼	ਗ਼	ਜ਼	ਫ਼	ਲ਼

Find Words / ਅੱਖਰ ਲੱਭੋ

ੲ	ਸ	ਹ	ੳ	ਅ
ਘ	ਙ	ਕ	ਖ	ਗ
ਜ	ਝ	ਞ	ਚ	ਛ
ਡ	ਢ	ਣ	ਟ	ਠ
ਦ	ਧ	ਨ	ਤ	ਥ
ਬ	ਭ	ਮ	ਪ	ਫ

Fill in the Blanks / ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ

ੳ	....	....	....	ਹ
ਕ	....	....	....	ਙ
ਚ	....	....	....	ਞ
ਟ	....	....	....	ਣ
ਤ	....	....	....	ਨ
ਪ	....	....	....	ਮ
ਯ	....	....	....	ੜ

IDENTIFY GURMUKHĪ VOWEL
ਗੁਰਮੁਖੀ ਮਾਤਰਾ ਪਹਿਚਾਣ

VOWEL / ਮਾਤਰਾ

The Gurmukhi script has three 'Vowel symbols' (ੳ, ਅ, ੲ). These vowels are used only in the beginning of a word or as second member of a compound vowel.

ੳ is never used without a vowel sign (ਮਾਤਰਾ- ੁ, ੂ, ੋ) ਜਿਵੇਂ : ਉਹ, ਊਠ, ਓਟ

ਅ is used with diacritical marks (ਮਾਤਰਾ-ਮੁਕਤਾ, ਾ, ੈ, ੌ) ਜਿਵੇਂ : ਅਨ, ਆਲ, ਐਟ, ਔਟ

ੲ is never used without a diacritical mark. (ਮਾਤਰਾ- ਿ, ੀ, ੇ) ਜਿਵੇਂ : ਇਲ, ਈਟ, ਏਟ

Above these three vowels there are ten matras of Gurmukhi:

ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ 10 ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ:

a	ਅ	muktā	ਮੁਕਤਾ	
ā	ਆ	kannā	ਕੰਨਾ	ਾ
i	ਇ	sihārī	ਸਿਹਾਰੀ	ਿ
ī	ਈ	bihārī	ਬਿਹਾਰੀ	ੀ
u	ਉ	auṅkaṛ	ਔਂਕੜ	ੁ
ū	ਊ	dulaiṅkaṛ	ਦੁਲੈਂਕੜ	ੂ
e	ਏ	lāṅ	ਲਾਂ	ੇ
ai	ਐ	dulāṅvāṅ	ਦੁਲਾਵਾਂ	ੈ
o	ਓ	hōṛā	ਹੋੜਾ	ੋ
au	ਔ	kanauṛā	ਕਨੌੜਾ	ੌ

CONSONANT / ਵਿਅੰਜਨ

ਸ to ੜ & ਸ਼ to ਲ਼ (dot below words) all are called 'Consonants'.

ਸ ਤੋਂ ੜ ਅਤੇ ਸ਼ ਤੋਂ ਲ਼ (ਪੈਰ ਬਿੰਦੀ ਅੱਖਰ) ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ 'ਵਿਅੰਜਨ' ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

		ਸ	ਹ	
ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਙ
ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਞ
ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ
ਤ	ਥ	ਦ	ਧ	ਨ
ਪ	ਫ	ਬ	ਭ	ਮ
ਯ	ਰ	ਲ	ਵ	ੜ
ਸ਼	ਜ਼	ਫ਼	ਖ਼	ਗ਼
ਲ਼				

So Gurmukhi script has total (35+6=41) consonants words.

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਣਮਾਲਾ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ (35+6=41) ਅੱਖਰ ਹਨ।

Of the above ਘ, ਝ, ਢ, ਧ, ਭ, are also pronounced as gha, jha, ḍha , dha, and bha respectively.

There is only one symbol for v and w i.e. ਵ ਜਿਵੇਂ : .van (ਵੈਨ), water (ਵਾਟਰ)

LAGĀKHAR / ਲਗਾਖਰ

Which symbols are used after Matra are called Lagakhar. These are three in Gurmukhi.

ਜਿਹੜਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ 'ਲਗਾਖਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤਿੰਨ ਹੈ।

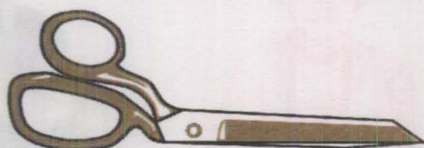
 = (Bindi) = ਬਿੰਦੀ

Bindi is that symbol which indicates nasalization. It is used with all vowels excect a, i and u.

ਬਿੰਦੀ ਉਹ ਅਨੁਨਾਸਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਮੂੰਹ ਤੇ ਨੱਕ ਦੋਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅ, ਇ, ਉ (ਮੁਕਤਾ, ਿ, ੁ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਗੇਂਦ (Ball)

ਕੈਂਚੀ (Scissor)

ਘੌਂਸਲਾ (Nest)

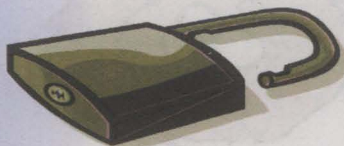
ਕੰਨਾ (ਾ)	kannā	(Bāṅdar - ਬਾਂਦਰ), ਪੀਰਾਂ, ਜਾਂਦਾ
ਬਿਹਾਰੀ (ੀ)	bihārī	(Peeṅgh - ਪੀਂਘ), ਮੀਂਹ, ਨੀਂਦ, ਜਾਂਦੀ
ਲਾਂ (ੇ)	lāṅ	(Keṅder - ਕੇਂਦਰ), ਗੇਂਦ, ਦੇਂਦਾ
ਦੁਲਾਂਵਾਂ (ੈ)	dulāṅvāṅ	(Member - ਮੈਂਬਰ), ਕੈਂਚੀ, ਟੈਂਕਰ
ਹੋੜਾ (ੋ)	hoṛā	(Sarsoṅ - ਸਰਸੋਂ), ਜਦੋਂ,ਕਦੋਂ, ਸਗੋਂ
ਕਨੌੜਾ (ੌ)	kanauṛā	(Ghoṅslā - ਘੌਂਸਲਾ), ਲੌਂਗ, ਸੌਂਫ

LAGĀKHAR / ਲਗਾਖਰ

ੰ = (Tippi) = ਟਿੱਪੀ

Tippi is that symbol which also indicates nasalization. It is used with all vowels excect a, i and u.

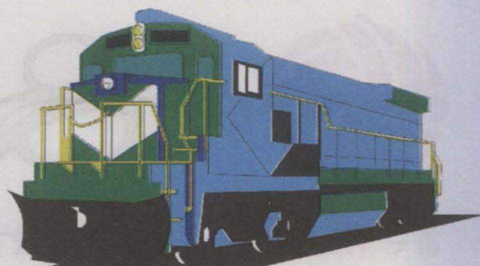
ਟਿੱਪੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਉਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸਿਰਫ ਨੱਕ ਰਾਹੀਂ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅ, ਇ, ਉ, ਊ (ਮੁਕਤਾ, ਿ, ੁ, ੂ) ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।

ਜਿੰਦਾ (Lock)

ਪੰਡਤ (Pandit)

ਇੰਜਨ (Engine)

ਮੁਕਤਾ	Muktā	(Maṅdar - ਮੰਦਰ), ਸੰਤ, ਕੰਧ, ਅੰਦਰ
ਸਿਹਾਰੀ (ਿ)	sihārī	(Siṅgh - ਸਿੰਘ), ਜਿੰਦਾ, ਹਿੰਦੂ, ਇੰਜਣ
ਔਂਕੜ (ੁ)	auṅkaṛ	(Mundrī - ਮੁੰਦਰੀ), ਝੁੰਡ, ਸੁੰਡ, ਸੁੰਦਰ
ਦੁਲੈਂਕੜ (ੂ)	dulaiṅkaṛ	(Pūṅjī - ਪੂੰਜੀ), ਡੂੰਘਾ, ਗੂੰਦਵਾਂ, ਪੰਘੂੜਾ

LAGĀKHAR / ਲਗਾਖਰ

 = (Adhak) ਅਧਕ

Adhak is that symbol which doubles the consonant before which it appears.

ਅਧਕ ਉਹ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅੱਖਰ ਉਤੇ ਲਗ ਕੇ ਉਸਤੋਂ ਅਗਲੇ ਅੱਖਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੂਹਰੀ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।
ਜਿਵੇ: ਖ ਟ ਟਾ = ਖੱਟਾ, ਸੁ ਕ ਕਾ = ਸੁੱਕਾ, ਇ ਕ ਕੀ = ਇੱਕੀ

Note: Adhak Doubles the Sound and even Changes the Meaning of a Word.

ਨੋਟ: ਕਈ ਵਾਰ ਅਧਕ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਅੱਖਰ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਦ (When)-ਕਦੋਂ : ਰਾਮ ਕਦ ਆਵੇਗਾ।

ਕੱਦ (Length)-ਲੰਬਾਈ : ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਕੱਦ 7 ਫੁੱਟ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣ:

(Jug) ਜੱਗ, (Turban) ਪੱਗ, (Mug) ਮੱਗ

(Hive) ਛੱਤਾ, (Fan) ਪੱਖਾ, (Left) ਖੱਬਾ

(Dog) ਕੁੱਤਾ, (Hungry) ਭੁੱਖਾ, (Dry) ਸੁੱਕਾ

(Sikh) ਸਿੱਖ, (Write) ਲਿੱਖ, (Delhi) ਦਿੱਲੀ

ਬੱਚਾ (Baby)

ਕੁੱਤਾ (Dog)

Foot Words / ਪੈਰ੍ਹੀਂ-ਅੱਖਰ

When there is no vowel sound between ਰ r, ਹ h and ਵ v as second members of a cluster are written conjunctly.

ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਹ, ਰ ਅਤੇ ਵ ਪੈਰ-ਅੱਖਰ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਲਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ:

Word/ਅੱਖਰ	Foot-Words/ਪੈਰ-ਅੱਖਰ	ਨਾਮ	Name
ਹ	੍ਹ	ਪੈਰ੍ਹੀਂ ਹਾਹਾ	Pairīṅ Hāhā
ਰ	੍ਰ	ਪੈਰ੍ਹੀਂ ਰਾਰਾ	Pairīṅ Rārā
ਵ	੍ਵ	ਪੈਰ੍ਹੀਂ ਵਾਵਾ	Pairīṅ Vāvā

ਪੜ੍ਹਾਈ (Study)	ਪ੍ਰੇਮ (Love)	ਸ੍ਵਰ (Vowel)
ਹੜ੍ਹ (Flood)	ਸਪ੍ਰੇ (Spray)	ਸ੍ਵਰਗ (Heaven)
ਖੜ੍ਹਣਾ (Stand)	ਪ੍ਰਸ਼ਨ (Question)	ਸ੍ਵਪਨ (Dream)
ਜੜ੍ਹ (Root)	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ (Krishan)	ਸ੍ਵੈ-ਇੱਛਾ (Self-wish)
ਜੇਲ੍ਹ (Jail)	ਪ੍ਰਬੰਧ (Arrangement)	ਧ੍ਵਨੀ (Sound)
ਆਲ੍ਹਣਾ (Nest)	ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (Light)	

ਮੋਹਨ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ। ਸ਼ਾਮ ਪਰਬਤ ਪਰ ਚੜ੍ਹ। ਸੂਰਜ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤੇ। ਕ੍ਰਿਤ ਕਮਾਈ ਕਰੋ। ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਧ੍ਵਨੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਸ੍ਵਰਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

SCRIPT / ਮੁਹਾਰਨੀ

a ā i ī u ū e ai o au

ਅ ਆ ਇ ਈ ਉ ਊ ਏ ਐ ਓ ਔ

ਸ	ਸਾ	ਸਿ	ਸੀ	ਸੁ	ਸੂ	ਸੇ	ਸੈ	ਸੋ	ਸੌ	ਸੰ	ਸਾਂ
ਹ	ਹਾ	ਹਿ	ਹੀ	ਹੁ	ਹੂ	ਹੇ	ਹੈ	ਹੋ	ਹੌ	ਹੰ	ਹਾਂ
ਕ	ਕਾ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੁ	ਕੂ	ਕੇ	ਕੈ	ਕੋ	ਕੌ	ਕੰ	ਕਾਂ
ਖ	ਖਾ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੁ	ਖੂ	ਖੇ	ਖੈ	ਖੋ	ਖੌ	ਖੰ	ਖਾਂ
ਗ	ਗਾ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੁ	ਗੂ	ਗੇ	ਗੈ	ਗੋ	ਗੌ	ਗੰ	ਗਾਂ
ਘ	ਘਾ	ਘਿ	ਘੀ	ਘੁ	ਘੂ	ਘੇ	ਘੈ	ਘੋ	ਘੌ	ਘੰ	ਘਾਂ
ਙ	ਙਾ	ਙਿ	ਙੀ	ਙੁ	ਙੂ	ਙੇ	ਙੈ	ਙੋ	ਙੌ	ਙੰ	ਙਾਂ
ਚ	ਚਾ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੁ	ਚੂ	ਚੇ	ਚੈ	ਚੋ	ਚੌ	ਚੰ	ਚਾਂ
ਛ	ਛਾ	ਛਿ	ਛੀ	ਛੁ	ਛੂ	ਛੇ	ਛੈ	ਛੋ	ਛੌ	ਛੰ	ਛਾਂ
ਜ	ਜਾ	ਜਿ	ਜੀ	ਜੁ	ਜੂ	ਜੇ	ਜੈ	ਜੋ	ਜੌ	ਜੰ	ਜਾਂ
ਝ	ਝਾ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੁ	ਝੂ	ਝੇ	ਝੈ	ਝੋ	ਝੌ	ਝੰ	ਝਾਂ
ਞ	ਞਾ	ਞਿ	ਞੀ	ਞੁ	ਞੂ	ਞੇ	ਞੈ	ਞੋ	ਞੌ	ਞੰ	ਞਾਂ
ਟ	ਟਾ	ਟਿ	ਟੀ	ਟੁ	ਟੂ	ਟੇ	ਟੈ	ਟੋ	ਟੌ	ਟੰ	ਟਾਂ
ਠ	ਠਾ	ਠਿ	ਠੀ	ਠੁ	ਠੂ	ਠੇ	ਠੈ	ਠੋ	ਠੌ	ਠੰ	ਠਾਂ
ਡ	ਡਾ	ਡਿ	ਡੀ	ਡੁ	ਡੂ	ਡੇ	ਡੈ	ਡੋ	ਡੌ	ਡੰ	ਡਾਂ
ਢ	ਢਾ	ਢਿ	ਢੀ	ਢੁ	ਢੂ	ਢੇ	ਢੈ	ਢੋ	ਢੌ	ਢੰ	ਢਾਂ
ਣ	ਣਾ	ਣਿ	ਣੀ	ਣੁ	ਣੂ	ਣੇ	ਣੈ	ਣੋ	ਣੌ	ਣੰ	ਣਾਂ
ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੇ	ਤੈ	ਤੋ	ਤੌ	ਤੰ	ਤਾਂ
ਥ	ਥਾ	ਥਿ	ਥੀ	ਥੁ	ਥੂ	ਥੇ	ਥੈ	ਥੋ	ਥੌ	ਥੰ	ਥਾਂ

SCRIPT / ਮੁਹਾਰਨੀ

Muharni is a right way to speak to letter, matras and lagankhar made from alphabets.

ਮੁਹਾਰਨੀ ਵਰਣ ਤੋਂ ਬਣੇ ਅੱਖਰਾਂ, ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲਗਾਂਖਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਚਾਰਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ।

ਦ	ਦਾ	ਦਿ	ਦੀ	ਦੁ	ਦੂ	ਦੇ	ਦੈ	ਦੋ	ਦੌ	ਦੰ	ਦਾਂ
ਧ	ਧਾ	ਧਿ	ਧੀ	ਧੁ	ਧੂ	ਧੇ	ਧੈ	ਧੋ	ਧੌ	ਧੰ	ਧਾਂ
ਨ	ਨਾ	ਨਿ	ਨੀ	ਨੁ	ਨੂ	ਨੇ	ਨੈ	ਨੋ	ਨੌ	ਨੰ	ਨਾਂ
ਪ	ਪਾ	ਪਿ	ਪੀ	ਪੁ	ਪੂ	ਪੇ	ਪੈ	ਪੋ	ਪੌ	ਪੰ	ਪਾਂ
ਫ	ਫਾ	ਫਿ	ਫੀ	ਫੁ	ਫੂ	ਫੇ	ਫੈ	ਫੋ	ਫੌ	ਫੰ	ਫਾਂ
ਬ	ਬਾ	ਬਿ	ਬੀ	ਬੁ	ਬੂ	ਬੇ	ਬੈ	ਬੋ	ਬੌ	ਬੰ	ਬਾਂ
ਭ	ਭਾ	ਭਿ	ਭੀ	ਭੁ	ਭੂ	ਭੇ	ਭੈ	ਭੋ	ਭੌ	ਭੰ	ਭਾਂ
ਮ	ਮਾ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੁ	ਮੂ	ਮੇ	ਮੈ	ਮੋ	ਮੌ	ਮੰ	ਮਾਂ
ਯ	ਯਾ	ਯਿ	ਯੀ	ਯੁ	ਯੂ	ਯੇ	ਯੈ	ਯੋ	ਯੌ	ਯੰ	ਯਾਂ
ਰ	ਰਾ	ਰਿ	ਰੀ	ਰੁ	ਰੂ	ਰੇ	ਰੈ	ਰੋ	ਰੌ	ਰੰ	ਰਾਂ
ਲ	ਲਾ	ਲਿ	ਲੀ	ਲੁ	ਲੂ	ਲੇ	ਲੈ	ਲੋ	ਲੌ	ਲੰ	ਲਾਂ
ਵ	ਵਾ	ਵਿ	ਵੀ	ਵੁ	ਵੂ	ਵੇ	ਵੈ	ਵੋ	ਵੌ	ਵੰ	ਵਾਂ
ੜ	ੜਾ	ੜਿ	ੜੀ	ੜੁ	ੜੂ	ੜੇ	ੜੈ	ੜੋ	ੜੌ	ੜੰ	ੜਾਂ
ਸ਼	ਸ਼ਾ	ਸ਼ਿ	ਸ਼ੀ	ਸ਼ੁ	ਸ਼ੂ	ਸ਼ੇ	ਸ਼ੈ	ਸ਼ੋ	ਸ਼ੌ	ਸ਼ੰ	ਸ਼ਾਂ
ਖ਼	ਖ਼ਾ	ਖ਼ਿ	ਖ਼ੀ	ਖ਼ੁ	ਖ਼ੂ	ਖ਼ੇ	ਖ਼ੈ	ਖ਼ੋ	ਖ਼ੌ	ਖ਼ੰ	ਖ਼ਾਂ
ਗ਼	ਗ਼ਾ	ਗ਼ਿ	ਗ਼ੀ	ਗ਼ੁ	ਗ਼ੂ	ਗ਼ੇ	ਗ਼ੈ	ਗ਼ੋ	ਗ਼ੌ	ਗ਼ੰ	ਗ਼ਾਂ
ਜ਼	ਜ਼ਾ	ਜ਼ਿ	ਜ਼ੀ	ਜ਼ੁ	ਜ਼ੂ	ਜ਼ੇ	ਜ਼ੈ	ਜ਼ੋ	ਜ਼ੌ	ਜ਼ੰ	ਜ਼ਾਂ
ਫ਼	ਫ਼ਾ	ਫ਼ਿ	ਫ਼ੀ	ਫ਼ੁ	ਫ਼ੂ	ਫ਼ੇ	ਫ਼ੈ	ਫ਼ੋ	ਫ਼ੌ	ਫ਼ੰ	ਫ਼ਾਂ
ਲ਼	ਲ਼ਾ	ਲ਼ਿ	ਲ਼ੀ	ਲ਼ੁ	ਲ਼ੂ	ਲ਼ੇ	ਲ਼ੈ	ਲ਼ੋ	ਲ਼ੌ	ਲ਼ੰ	ਲ਼ਾਂ

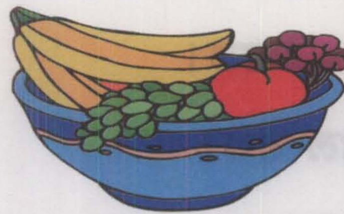
a Muktā / ਅ ਮੁਕਤਾ

Muktā: A letter without Vowel

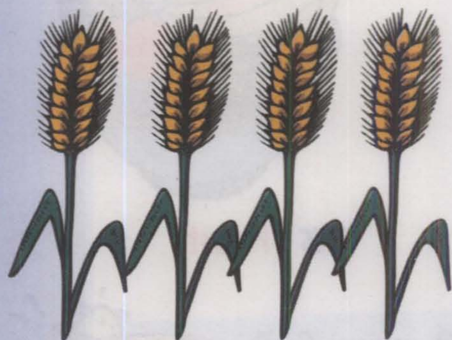
ਮੁਕਤਾ: ਬਿਨ ਮਾਤਰਾ ਵਾਲਾ ਅੱਖਰ ਮੁਕਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਘ+ਰ = ਘਰ **(Ghar) = house**

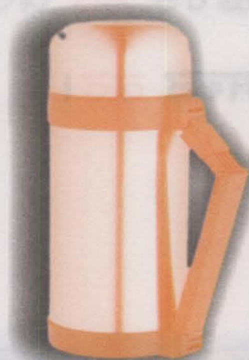

ਫ+ਲ = ਫਲ **(Fal) = Fruit**

ਕ+ਣ+ਕ = ਕਣਕ

(Kaṇak) = Wheat

ਥ+ਰ+ਮ+ਸ = ਥਰਮਸ

(Tharmas) = Thermos

(Ḍar) **ਡਰ** (Fear)

(Man) **ਮਨ** (Mind)

(Kamal) **ਕਮਲ** (Lotus)

(Garam) **ਗਰਮ** (Hot)

(Adhrak) **ਅਧਰਕ** (Ginger)

(Ghar) **ਘਰ** (House)

(Dhan) **ਧਨ** (Wealth)

(Kalam) **ਕਲਮ** (Pen)

(Kamar) **ਕਮਰ** (Waist)

(Kasrat) **ਕਸਰਤ** (Exercise)

Sentences of Muktā (ਮੁਕਤਾ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਘਰ ਵਲ ਚਲ।

ਨਲ ਪਰ ਜਲ ਭਰ।

ਡਰ ਮਤ ਬਸ ਪਰ ਚੜ।

ਰਾਮ ਕਲਮ ਫੜ।

ਰਮਨ ਫਲ ਚਖ।

ਕਮਲ ਪਰਬਤ ਪਰ ਚੜ੍ਹ।

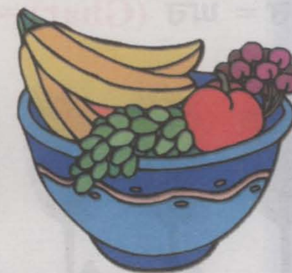
ਨਮਨ ਨਫ਼ਰਤ ਮਤ ਕਰ।

ਸ਼ਾਮ ਕਸਰਤ ਕਰ।

ਬੱਸ (Bus)

ਕਲਮ (Pen)

ਫਲ (Fruit)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਘ+ਰ (House) = ____________

ਫ+ਲ (Fruit) = ____________

ਸ+ੜ+ਕ(Road) = ____________

ਕ+ਲ+ਮ (Pen) = ____________

ਦ+ਰ+ਪ+ਣ (Mirror) = ____________

ਸ+ਰ+ਕ+ਸ (Circus) = ____________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਨਲ (Nal) = ਨ+.....

ਟਬ (Tub) = ...+ਬ

ਮਟਰ(Maṭar) = ਮ +....+ ਰ

ਬਰਫ(Baraf) = ਬ+ਰ+......

ਕਸਰਤ(Kasrat) = ਕ+....+ਰ+....

ਬਰਤਨ(Bartan) = ...+ਰ+....+ਨ

ā - Kannā / ਆ-ਾ ਕੰਨਾ

ਕ+ਾ+ਰ = ਕਾਰ
(Cār) = Car

ਤ+ਾ+ਲ+ਾ = ਤਾਲਾ
(Tālā) = Lock

ਦ+ਵ+ਾ+ਤ = ਦਵਾਤ
(Dawāt) = Inkpot

ਟ+ਮ+ਾ+ਟ+ਰ = ਟਮਾਟਰ
(Ṭamāṭar) = Tomato

(Shām) ਸ਼ਾਮ (Evening)	(Bhār) ਭਾਰ (Weight)	(Jāl) ਜਾਲ (Net)
(Tālā) ਤਾਲਾ (Lock)	(Kālā) ਕਾਲਾ (Black)	(Lāl) ਲਾਲ (Red)
(Chāwal) ਚਾਵਲ (Rice)	(Gājar) ਗਾਜਰ (Carrot)	(Dawāt) ਦਵਾਤ (Inkpot)
(Sābaṇ) ਸਾਬਣ (Soap)	(Makān) ਮਕਾਨ (Home)	(Bāhar) ਬਾਹਰ (Out)
(Bhagwān) ਭਗਵਾਨ (God)	(Sarkār) ਸਰਕਾਰ(Government)	

Sentences of Kannā (ਕੰਨਾ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਰਾਮ ਕਾਰ ਚਲਾ।

ਸ਼ਾਮ ਆ ਖਾਣਾ ਖਾ।

ਕਾਰ (Car)

ਲਾਲ ਲਾਲ ਟਮਾਟਰ ਖਾ।

ਪਾਠ ਯਾਦ ਕਰ ਜਮਾਤ ਵਲ ਜਾ।

ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾ ਕਰ।

ਟਮਾਟਰ (Tomato)

ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰ।

ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਲੱਕੜਾਂ ਕੱਟਦਾ ਹੈ।

ਜਮਾਤ (Class)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਜ+ਾ+ਲ (Net) = ____________

ਤ+ਾ+ਰਾ (Star) = ____________

ਸ+ਾ+ਗ+ਰ(Sea) = ____________

ਦੁ+ਕ+ਾ+ਨ(Shop)= ____________

ਭ+ਗ+ਵ+ਾ+ਨ(God)= ____________

ਜ+ਾ+ਨ+ਵ+ਰ(Animal) = ____________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਤ..ਜ (Tāj) = ____________

ਮ..ਲ..(Mālā) = ____________

ਦਵ..ਤ(Dawāt) = ____________

ਪਰਦ.. (Pardā) = ____________

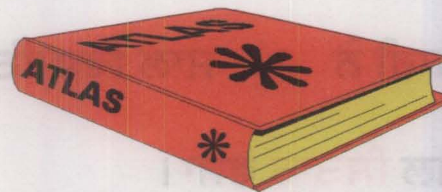
ਬਲਵ..ਨ (Balwān) = ____________

ਸਰਦ..ਰ (Sardār)= ____________

i- Sihārī / ੲ-ਿ ਸਿਹਾਰੀ

ਹਿ+ਰ+ਨ = ਹਿਰਨ (Hiran) = Deer

ਕਿ+ਤਾ+ਬ = ਕਿਤਾਬ (Kitāb) = Book

ਨ+ਹਿ+ਰ = ਨਹਿਰ (Nehar) = River

ਮ+ਹਿ+ਲ = ਮਹਿਲ (Mehal) = Palace

(Likh) ਲਿਖ (Write)	(Sikh) ਸਿੱਖ (Sikh)	(Ik) ਇਕ (One)
(Kiran) ਕਿਰਨ (ray)	(Hiran) ਹਿਰਨ (Deer)	(Pyār) ਪਿਆਰ (Love)
(Sitār) ਸਿਤਾਰ (Sitar)	(Nehar) ਨਹਿਰ (River)	(Shehar) ਸ਼ਹਿਰ (City)
(Kissān) ਕਿਸਾਨ (Farmer)	(Jirāf) ਜਿਰਾਫ (Giraffe)	(Kitāb) ਕਿਤਾਬ (Book)
(Ishnān) ਇਸ਼ਨਾਨ (Bath)	(Mehmān) ਮਹਿਮਾਨ (Guest)	
(Parivār) ਪਰਿਵਾਰ (Family)		

Sentences of Sihārī (ਸਿਹਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਚਿੜੀਆ ਘਰ ਵਿਚ ਹਿਰਨ ਆਇਆ।

ਸਿਮਰਨ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ।

ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ।

ਡਿੰਪਲ ਸਿਤਾਰ ਵਜਾ।

ਮਹਿਮਾਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰ।

ਕੋਇਲ ਨੇ ਮਿੱਠਾ ਗੀਤ ਗਾਇਆ।

ਬਿੱਲੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ।

ਹਿਰਨ (Deer)

ਬਿੱਲੀ (Cat)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning	Word-Sound
ਿ+ਦ+ਲ (Heart) = ______	ਵਚ (Vich) = ______
ਿ+ੲੱ +ਲ (Eagle)= ______	ਲਖ (Likh) = ______
ਿ+ੲੰ+ਜ+ਨ (Engine)= ______	ਗਹਣਾ (Gehṇa)= ______
ਮ+ਿ+ਹ+ਲ (Palace)= ______	ਨਸ਼ਾਨ (Nishān)= ______
ਮ+ਿ+ਹ+ਮਾ+ਨ (Guest)= ______	ਜ਼ਹਰ (Zehar) = ______
ਪ+ਿ+ਰ+ਵਾ+ਰ (Family)= ______	ੲਨਸਾਨ (Insaan) = ______

Ī - Bihārī / ਈ-ੀ ਬਿਹਾਰੀ

ਹਾ+ਥ+ੀ = ਹਾਥੀ
(Hāthī) = Elephant

ਛ+ਤ+ਰ+ੀ = ਛਤਰੀ
(Chhatrī) = Umbrela

ਦ+ਵਾ+ਈ = ਦਵਾਈ
(Dawāī) = Medicine

ਸਾ+ੲ+ੀ+ਕ+ਲ = ਸਾਈਕਲ
(Cycle) = Cycle

(Hākī) ਹਾਕੀ (Hockey)	(Hāthī) ਹਾਥੀ (Elephant)	(Chābī) ਚਾਬੀ (Key)
(Sītī) ਸੀਟੀ (Whistle)	(Mahīna) ਮਹੀਨਾ (Month)	(Rāshtarī) ਰਾਸ਼ਟਰੀ (National)
(Titlī) ਤਿਤਲੀ (Butterfly)	(Bakrī) ਬੱਕਰੀ (Goat)	(Makṛī) ਮੱਕੜੀ (Spider)
(Davāī) ਦਵਾਈ (Medicine)	(Dīwār) ਦੀਵਾਰ (Wall)	(Sunehari) ਸੁਨਹਿਰੀ (Golden)
(Fulkarī) ਫੁਲਕਾਰੀ (Phulkārī)	(Bālti) ਬਾਲਟੀ (Bucket)	(Cāpī) ਕਾਪੀ (Copy)

Sentences of Bihārī (ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਦੀਪੀ ਨੇ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਈ।

ਉਸਦੀ ਚਾਚੀ ਖੀਰ ਲਿਆਈ।

ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਕਰ ਲਿਖਾਈ।

ਤੀਰ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸ਼ਿਕਾਰੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਾਥੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸਵਾਰੀ।

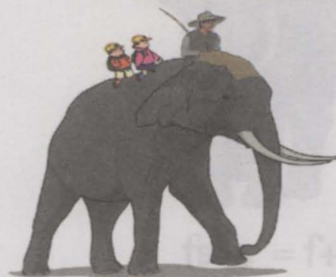
ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀ ਤਿਤਲੀ ਬੜੀ ਪਿਆਰੀ।

ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਕੀਤੀ ਤਿਆਰੀ।

ਸਾਈਕਲ (Cycle)

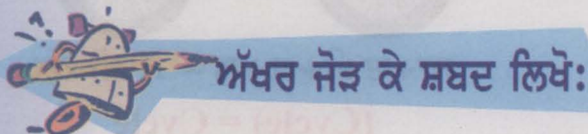

ਹਾਥੀ (Elephant)

ਤਿਤਲੀ (Butterfly)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਹਾ+ਕ+ੀ (Hockey)= ______

ਪਾ+ਣ+ੀ (Water)= ______

ਸ+ਬ+ਜ਼+ੀ (Vegitable)= ______

ਦ+ੀ+ਵਾ+ਰ (Wall)= ______

ਸ+ਰ+ਕਾ+ਰ+ੀ (Govt.)= ______

ਤ+ਸ+ਵ+ੀ+ਰ(Picture)= ______

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਚਾਬ(Chābī) = ______

ਖਰ (Kheer)= ______

ਤਕੜ (Takṛī) = ______

ਬੱਕਰ (Bakrī) = ______

ਛੱਤਰ (Chhatrī) = ______

ਪਟਵਾਰ (Paṭwarī) = ______

U-Auṅkaṛ / ਉ- ੁ ਔਂਕੜ

ਕ+ ੁ+ੜੀ = ਕੁੜੀ (kuṛī) = Girl

ਕੱ+ ੁ+ ਤਾ = ਕੁੱਤਾ (kutā) = Dog

ਗ+ ੁ+ਲਾ+ਬ = ਗੁਲਾਬ
(Gulab) = Rose

ਕ+ ੁ+ਰ+ਸੀ = ਕੁਰਸੀ
(kursī) = Chair

(Unn) ਉੱਨ (Wool)	(Kuṛī) ਕੁੜੀ (Girl)	(Full) ਫੁੱਲ (Flowers)
(Bull) ਬੁੱਲ (Lips)	(Dukān) ਦੁਕਾਨ (Shop)	(Suād) ਸੁਆਦ (Taste)
(Jurāb) ਜੁਰਾਬ (Socks)	(Gulāb) ਗੁਲਾਬ (Rose)	(Kursī) ਕੁਰਸੀ (Chair)
(Suniār) ਸੁਨਿਆਰ (Jeweller)	(Khurāk) ਖੁਰਾਕ (Food)	(Saputar) ਸਪੁੱਤਰ (Son)

Sentences of Auṅkaṛ (ਔਂਕੜ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਗੁਰਜੀਤ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਜਾ।

ਕੁਸਮ ਸੁੰਦਰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ।

ਕੁਹਾੜੀ ਨਾਲ ਲੱਕੜਾਂ ਕੱਟ।

ਸੁੰਦਰ–ਸੁੰਦਰ ਗਹਿਣੇ ਪਾ।

ਬੁਲਬੁਲ ਵਾਂਗ ਗਾਣਾ ਗਾ।

ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠ ਪੁਸਤਕ ਪੜ੍ਹ।

ਸੁਰਾਹੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਲਿਆ।

ਫੁੱਲ (Flowers)

ਕੁਰਸੀ (Chair)

ਸੁਰਾਹੀ (Surāhi)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning		Word-Sound	
ਗੱ+ ੁ +ਡੀ (Doll) =	________	ਮਰਗਾ(Murgā)=	________
ਗ+ ੁ +ਫਾ (Cave) =	________	ਜ਼ਲਮ(Zulam) =	________
ਗ+ ੁ +ਬਾ+ਰਾ(Balloon) =	________	ਬਰਸ਼(Bursh) =	________
ਪ+ ੁ +ਸ+ਤ+ਕ (Book)=	________	ਬਜਰਗ(Bajurg)=	________
ਸ+ ੁ +ਲ+ਤਾ+ਨ (Emperor)=	________	ਫਟਬਾਲ(Football)=	________

ū - Dulenkaṛ / ਊ-ੂ ਦੁਲੈਂਕੜ

ੳ+ ੂ+ਠ = ਊਠ
(Ooth) = Camel

ਭਾ+ਲ+ ੂ = ਭਾਲੂ
(Bhālu) = Bear

ਸ+ ੂ+ਰ+ਜ = ਸੂਰਜ
(Sūraj) = Sun

ਕ+ਬ+ ੂ+ਤ+ਰ = ਕਬੂਤਰ
(Kabootar) = Pigeon

(Booṭ) ਬੂਟ (Shoes)	(Soop) ਸੂਪ (Soup)	(Chūhā) ਚੂਹਾ (Rat)
(Aaloo) ਆਲੂ (Potato)	(Bhālū) ਭਾਲੂ (Bear)	(Looṇ) ਲੂਣ (Salt)
(Aṅgūr) ਅੰਗੂਰ (Grapes)	(School) ਸਕੂਲ (School)	(Sūraj) ਸੂਰਜ (Sun)
(Sandūk) ਸੰਦੂਕ (Box)	(Amrood) ਅਮਰੂਦ (Guava)	
(Tarbooz) ਤਰਬੂਜ਼ (Watermelon)	(Scooter) ਸਕੂਟਰ (Scooter)	

Sentences of Duleṅkaṛ (ਦੁਲੈਂਕੜ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਸ਼ਾਲੂ ਸਕੂਲ ਜਾ।

ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਤਰਬੂਜ਼ ਕੱਟ।

ਸ਼ਾਮ ਸਕੂਟਰ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰ ਜਾ।

ਪੂਜਾ ਲਾਟੂ ਨਾਲ ਖੇਡ।

ਭਾਲੂ ਨੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਲਾਇਆ।

ਲੰਗੂਰ ਦੀ ਪੂੰਛ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਲੂਣ ਲਾ ਕੇ ਮੂਲੀ ਖਾ।

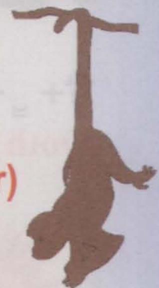
ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਪੂਰਾ ਨੂਰ ਸੀ।

ਤਰਬੂਜ਼ (Watermelon)

ਭਾਲੂ (Bear)

ਲੰਗੂਰ (Langoor)

ਮੂਲੀ (Radish)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਸ+ੂ+ਟ (Suit) = ____________

ਪ+ੂ+ਲ (Pool) = ____________

ਡ+ਡ+ੂ (Frog) = ____________

ਪ+ੂ+ਰ+ਬ (East)= ____________

ਪਾ+ਲ+ਤ+ੂ (Pet)= ____________

ਕ+ਬ+ੂ+ਤ+ਰ(Pegion)= ____________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਜਾਦ (Jādū) = ____________

ਗੁਰ (Gurū) = ____________

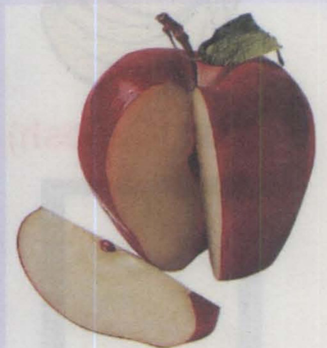
ਸਰਜ (Sūraj) = ____________

ਅੰਗਰ (Aṅgoor) = ____________

ਲੰਗਰ (Laṅgoor) = ____________

ਖ਼ਰਬਜਾ (Kharbūjā)= ____________

e– Lāṅ / ਏ– ੇ ਲਾਂ

ਸ+ ੇ+ਬ = ਸੇਬ (Seb) = Apple

ਸ਼+ ੇ+ਰ = ਸ਼ੇਰ (Sher) = Lion

ਕ+ ੇ+ਕ = ਕੇਕ (Kek) = Cake

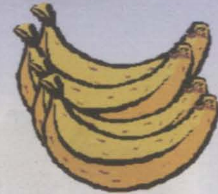

ਭ+ ੇ+ੜੀ+ਆ = ਭੇੜੀਆ (Bheṟīa) = Wolf

(Rel) ਰੇਲ (Rail)	(Seb) ਸੇਬ (Apple)	(Maiz) ਮੇਜ਼ (Table)
(Kela) ਕੇਲਾ (Banana)	(Plet) ਪਲੇਟ (Plate)	(Slat) ਸਲੇਟ (Slate)
(Bled) ਬਲੇਡ (Blade)	(Saver) ਸਵੇਰ (Morning)	(Lekhak) ਲੇਖਕ (Writer)
(Pardes) ਪਰਦੇਸ (Foreign)	(Aṅgrezī) ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ (English)	(Tel) ਤੇਲ (Oil)
(Ṭhekedār) ਠੇਕੇਦਾਰ (Contractor)	(Preshānī) ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ (Tention)	(Khet) ਖੇਤ (Field)

Sentences of Lavaṅ (ਲਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਕੇਲਾ (Banana)

ਰੇਖਾ ਸੇਬ ਕੱਟ ਕੇ ਖਾ।

ਠੇਲੇ ਵਾਲਾ ਕੇਲੇ ਵੇਚ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਪੇਰੇ ਨੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦਿਖਾਇਆ।

ਗਣੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰ।

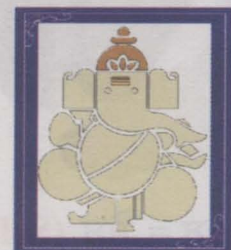
ਸਲੇਟ ਉੱਤੇ ਰੇਲ ਬਣਾ।

ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਕਰੇਲਾ ਪਾ।

ਸੋਹਣੇ ਕਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਮੇਲਾ ਵੇਖਣ ਜਾ।

ਰੇਲ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਦੀ ਹੈ।

ਗਨੇਸ਼ (Ganesh)

ਰੇਲ (Rail)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਰ+ ੇ +ਤ (Sand) = ____________

ਠ+ ੇ +ਲਾ (Ṭhela) = ____________

ਸ+ਪ+ ੇ +ਰਾ(Snake charmer)= ____________

ਰ+ਮ+ ੇ +ਸ਼ (Ramesh) = ____________

ਪੇ+ਸ਼+ਟ+ਰੀ (Pastry) = ____________

ਬੇ+ਰੁ+ਜ਼+ਗਾ+ਰ (Unemployed) = ____________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਮਜ਼ (Maz) = ____________

ਭੜ (Bheṛ) = ____________

ਜਲਬੀ (Jalebī) = ____________

ਪਹਲੀ (Pahelī) = ____________

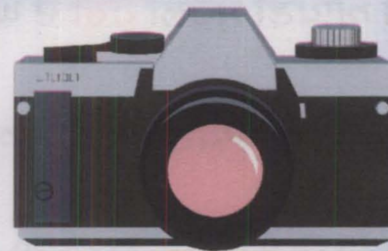
ਸਪਰਾ (Saperā) = ____________

ਅੰਗਰਜ਼ (Angrez)= ____________

ai - Dulāvāṅ / ਐ- ੈ ਦੁਲਾਵਾਂ

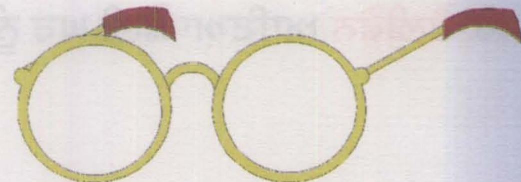
ਪ+ ੈ +ਰ = ਪੈਰ
(Per) = Foot

ਕ+ ੈ +ਮ+ਰਾ= ਕੈਮਰਾ
(Kemra) = Camera

ਸ+ ੈ +ਨਿ+ਕ = ਸੈਨਿਕ
(Sainik) = Soldier

ਅ+ ੈ +ਨ+ਕ = ਐਨਕ
(Ainak) = Spectacles

(Bank) ਬੈਂਕ (Bank)	(Kainchī) ਕੈਂਚੀ (Scissor)	(Thela) ਥੈਲਾ (Bag)
(Ser) ਸੈਰ (Walk)	(Per) ਪੈਰ (Foot)	(Sena) ਸੈਨਾ (Force)
(Bheṇ) ਭੈਣ (Sister)	(Ainak) ਐਨਕ (Spectacles)	(Banaiṇ) ਬਨੈਣ (Banian)
(Shetān) ਸ਼ੈਤਾਨ (Evil)	(Medān) ਮੈਦਾਨ (Ground)	(Pen) ਪੈਨ (Pen)
(Pensal) ਪੈਨਸਲ (Pencil)	(Aitwār) ਐਤਵਾਰ (Sunday)	(Nain) ਨੈਨ (Eyes)

Sentences of Dulāvāṇ (ਦੁਲਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਆਈ।

ਸ਼ੈਲੀ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਹੈਰੀ ਦੇ ਘਰ ਆਈ।

ਟੈਡੀਬੀਅਰ ਆਪਣਾ ਨਾਲ ਲਿਆਈ।

ਹੈਰੀ ਦੀ ਮੰਮੀ ਕੈਮਰਾ ਲੈ ਆਈ।

ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਹੈਰੀ ਨੇ ਐਨਕਾਂ ਲਾ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾਈ।

ਘਰੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਆਇਆ ਸ਼ੈਲੀ ਘਰ ਨੂੰ ਆਈ।

ਟੈਡੀਬੀਅਰ (Tedibear)

ਕੈਮਰਾ (Camera)

ਟੈਲੀਫੋਨ (Telephone)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਪ+ ੈ +ਕ (Pack) = ______________

ਪ+ ੈ +ਸਾ (Money) = ______________

ਟ+ ੈਂ +ਕੀ (Tank) = ______________

ਤ+ ੈ +ਰ+ਨਾ (Swim) = ______________

ਅ+ਟ+ ੈ +ਚੀ (Suitcase) = ______________

ਅ+ ੈ +ਕ+ਟ+ਰ (Actor) = ______________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਪਰ (Per) = ______________

ਸਰ (Ser) = ______________

ਸਡਲ (Senḍal) = ______________

ਸਨਿਕ (Sainik) = ______________

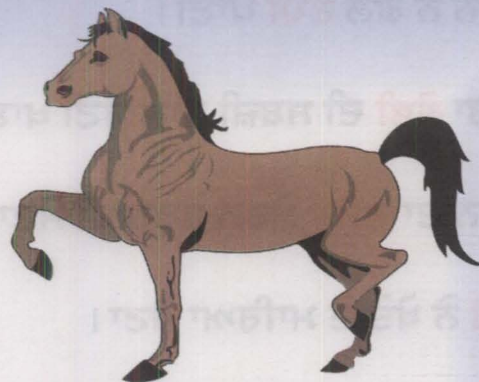
ਸਕਟਰ (Sector) = ______________

ਟਰਕਟਰ (Tractor) = ______________

O - Hoṛa / ਔ- ੌ ਹੋੜਾ

ਢ+ ੋ+ਲ = ਢੋਲ
(Ḍhol) = Drum

ਘ+ ੋ+ੜਾ = ਘੋੜਾ
(Ghoṛā) = Horse

ਮ+ ੋ+ਮ+ਬੱ+ਤੀ = ਮੋਮਬੱਤੀ
(Mombatti) = Candle

ਖ਼+ਰ+ਗ+ ੋ+ਸ਼ = ਖ਼ਰਗੋਸ਼
(Khargosh) = Rabbit

(Chor) ਚੋਰ (Thief) (Mor) ਮੋਰ (Peacock) (Moṭa) ਮੋਟਾ (Fat)

(Tota) ਤੋਤਾ (Parrot) (Roti) ਰੋਟੀ (Bread) (Topī) ਟੋਪੀ (Hat)

(Bharosā) ਭਰੋਸਾ (Faith) (Tokrī) ਟੋਕਰੀ (Basket) (Dost) ਦੋਸਤ (Friend)

(Srovar) ਸਰੋਵਰ (Holy Tank) (Hoṇhār) ਹੋਣਹਾਰ (Promising)

Sentences of Hoṛa (ਹੋੜਾ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਟੋਪੀ (Hat)

ਸੋਹਨ ਨੇ ਗੋਲ ਟੋਪੀ ਪਾਈ।

ਸੀਤਾ ਗੋਭੀ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਈ।

ਸੋਹਨ ਦਾ ਦੋਸਤ ਮੋਹਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੋਟਾ।

ਖੋਤਾ (Donkey)

ਧੋਬੀ ਨੇ ਖੋਤੇ ਦੇ ਮਾਰਿਆ ਸੋਟਾ।

ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੇਖੋ ਵੱਜਦੇ ਢੋਲ।

ਮੋਰ (Peacock)

ਵੇਖੋ ਪੈਲਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਮੋਰ।

ਚੋਰ ਨੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਚੈਨ ਚੁਰਾਈ।

ਸ਼ੋਰ ਸੁਣ ਆ ਗਏ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ।

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning	Word-Sound
ਖ+ ੋ+ਤਾ (Donkey)= ________	ਸਨਾ (Sonā) = ________
ਗ+ ੋ+ਲ (Round)= ________	ਲਕ (Lok)= ________
ਕ+ ੋ+ਮ+ਲ (Soft)= ________	ਧਬੀ (Dhobī)= ________
ਢ+ ੋ+ਲ+ਕ (Drum)= ________	ਸਮਸਾ(Smosā)= ________
ਸ+ ੋ+ਮ+ਵਾ+ਰ (Monday)= ________	ਖ਼ਰਗਸ਼ (Khargosh)= ________
ਕ+ਮ+ਜ਼+ ੋ+ਰ (Weak)= ________	ਮਬਾਇਲ(Mobile)= ________

au -Kanoṟā / ਔ- ੌ ਕਨੌੜਾ

ਪ+ ੌ+ੜੀ = ਪੌੜੀ
(Pouṟī) = Ladder

ਹ+ਥ+ ੌ+ੜਾ = ਹਥੌੜਾ
(Hathoṟā) = Hammer

ਖਿ+ਡ+ ੌ+ਣਾ = ਖਿਡੌਣਾ
(Khidoṇā) = Toy

ਅ+ ੌ+ਰ+ਤ = ਔਰਤ
(Aurat) = Woman

(Fauj) ਫ਼ੌਜ (Army) (Dolat) ਦੌਲਤ (Welth) (Sokhā) ਸੌਖਾ (Easy)

(Dhoṇ) ਧੌਣ (Neck) (Nokar) ਨੌਕਰ (Servant) (Aurat) ਔਰਤ (Woman)

(Jokar) ਜੌਂਕਰ (Jokar) (Pollā) ਪੌਲਾ (Soft) (Soṇa) ਸੌਣਾ (Sleep)

(Hathoṟā) ਹਥੌੜਾ (Hammer) (Choṅkidār) ਚੌਂਕੀਦਾਰ (Watchman)

Sentences of Kanoṛā (ਕਨੌੜਾ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਰਾਮ **ਖਿਡੌਣੇ** ਲਿਆ।

ਗਰਮ ਗਰਮ **ਪਕੌੜੇ** ਖਾ।

ਪੌੜੀ ਲਗਾ ਕੇ **ਚੌਬਾਰੇ** ਚੜ੍ਹ ।

ਨੌਕਰ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ ਫੜਿਆ।

ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਨੇ ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਚਲਾਏ।

ਫ਼ੌਜੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਖਿਡੌਣੇ (Toys)

ਫ਼ੌਜੀ (Soldier)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਚ+ੌ+ਲ (Rice) = ____________

ਪ+ੌ+ੜ (Ladder) = ____________

ਹ+ਥ+ੌ+ੜਾ (Hammer)= ____________

ਚ+ੌ+ਰ+ਸ (Square)= ____________

ਅ+ੌ+ਜਾ+ਰ (Tools)= ____________

ਪ+ਸ+ਤ+ੌ+ਲ (Pistol)= ____________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਕਲੀ (Kaulī) = ____________

ਫਜ਼ੀ (Faujī) = ____________

ਪੜੀ (Pauṛī) = ____________

ਅਰਤ (Aurat)= ____________

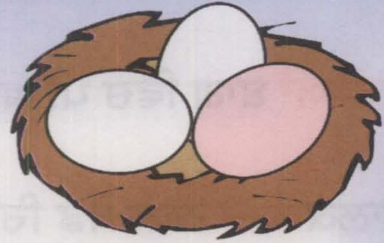
ਨਕਰ (Naukar)= ____________

ਸਰਵਰ (Sarovar)= ____________

Bindi / ਅਂ ਂ ਬਿੰਦੀ

ਕ+ਾਂ = ਕਾਂ
(Kaaṅ) = Crow

ਅ+ਾਂ+ਡਾ = ਆਂਡਾ
(Aāṅḍā) = Egg

ਗੇਂ+ਦ = ਗੇਂਦ
(Geṅd) = Ball

ਬ+ਾਂ+ਦ+ਰ = ਬਾਂਦਰ
(Bāṅdar) = Monkey

(Maṅ) ਮਾਂ (Mother)	(Gaṅ) ਗਾਂ (Cow)	(Aāṅḍā) ਆਂਡਾ (Egg)
(Bhāṅḍā) ਭਾਂਡਾ (Untensil)	(Nīnd) ਨੀਂਦ (Sleep)	(Aṅḍ) ਐਂਡ (And)
(Uṅgal) ਉਂਗਲ (Finger)	(Navāṅ) ਸੈਂਡਲ (Sandal)	(Gaiṅḍa) ਗੈਂਡਾ (Rhino)
(Beṅgaṇ) ਬੈਂਗਣ (Brinjal)	(Sangraṅd) ਸੰਗਰਾਂਦ (Sangrand)	(Smāṅ) ਸਮਾਂ (Time)

Sentences of Bindi (ਬਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਗੇਂਦ (Ball)

ਕੁੜੀਆਂ ਬਾਗ ਵਿਚ ਪੀਂਘ ਝੂਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਲਕ ਗੇਂਦ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬਾਂਦਰ ਦਰਖ਼ਤ ਉੱਤੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ੈਂਟੀ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਕਾਗਜ਼ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਮ ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਨਹਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਰਾਣੀ ਨੇ ਝਾਂਜਰਾਂ ਪਾ ਕੇ ਡਾਂਸ ਕੀਤਾ।

ਬਾਂਦਰ (Monkey)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਛ+ ਾਂ (Shadow) = ______________

ਬ+ ਾਂ+ਹ (Arm) = ______________

ਪੇਂ+ਟ (Paint) = ______________

ਸੈਂ+ਟ (Perfume) = ______________

ਸ਼ਾਂ+ਤੀ(Peace)= ______________

ਸੈਂ+ਟ+ਰ (Centre)= ______________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਕਾ (Kaaṅ) = ______________

ਮਾ (Mā) = ______________

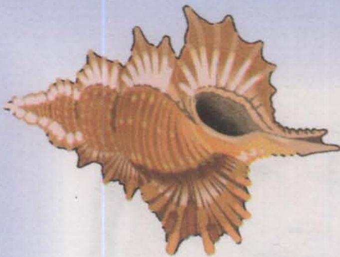
ਕੈਚੀ (Kainchī) = ______________

ਮਾਜਣਾ (Mājaṇā) = ______________

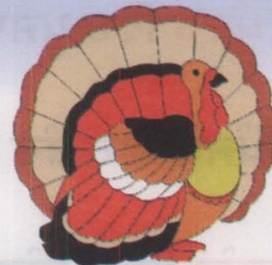
ਐਗਲ (Angle) = ______________

ਅਠਾਰਾ (Aṭhārāṅ) = ______________

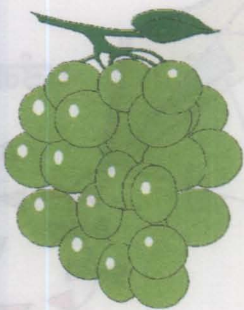
Tippī / ਅੰ ੰ ਟਿੱਪੀ

ਸੰ+ਖ = ਸੰਖ
(Saṅkh) = Shell

ਖੰ+ਭ = ਖੰਭ
(Khamb) = Feather

ਅੰ+ਗੂ+ਰ = ਅੰਗੂਰ
(Aṅgūr) = Grapes

ਬੰ+ਦੂ+ਕ = ਬੰਦੂਕ
(Baṅdūk) = Gun

(Kaṅd) ਕੰਧ (Wall)	(Khaṅg) ਖੰਘ (Cough)	(Kaṅgā) ਕੰਘਾ (Comb)
(Jaṅdrā) ਜੰਦਰਾ (Lock)	(Maṅdir) ਮੰਦਰ (Temple)	(Aṁbar) ਅੰਬਰ (Sky)
(Laṅgoor) ਲੰਗਰ (Langoor)	(Aṅgūr) ਅੰਗੂਰ (Grapes)	(Baṅdūk) ਬੰਦੂਕ (Gun)
(Saṅduk) ਸੰਦੂਕ (Box)	(Aṅdar) ਅੰਦਰ (In)	(Suṅdar) ਸੁੰਦਰ (Beautiful)

Sentences of Tippī (ਟਿੱਪੀ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਪੰਡਤ (Pandit)

ਪੰਡਤ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਛੀ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ।

ਬੱਚੇ ਬਸੰਤ ਵਿਚ ਪਤੰਗ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਤੋਤਾ ਚੁੰਝ ਨਾਲ ਅੰਬ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਝੰਡੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਰੰਗ ਹਨ।

ਦਸੰਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬਹੁਤ ਠੰਢ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਤੰਗ (Kite)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਝ+ ੰ+ਡਾ (Flag) =____________

ਠ+ ੰ+ਢ (Cold) =____________

ਕ+ੰ+ਘੀ (Comb) =____________

ਤ+ੰ+ਦੂ+ਰ (Tandoor) =____________

ਬ+ੰ+ਦੂ+ਕ (Gun) =____________

ਸ+ ੰ+ਘ+ਰ+ਸ਼ (Struggle) =____________

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਰਗ (Rang) = ____________

ਡਡਾ (Dandā) = ____________

ਭਗ (Bhang) = ____________

ਮਦਰ (Mandir) = ____________

ਤਿਰਗਾ (Tirangā) = ____________

ਬਸਤ (Basaṅt) = ____________

ਅੱ ੱ / ADHAK (ਅਧਕ)

ਸ+ ੱ+ਪ = ਸੱਪ

(Sapp) = Snake

ਡ+ੱ+ਡੂ = ਡੱਡੂ

(Ḍaḍū) = Frog

ਬਿੱ+ਲੀ = ਬਿੱਲੀ

(Billi) = Cat

ਬ+ ੱ+ਕ+ਰੀ = ਬੱਕਰੀ

(Bakrī) = Goat

(Majh) **ਮੱਝ** (Buffalo)	(Jag) **ਜੱਗ** (Jug)	(Mug) **ਮੱਗ** (Mug)
(Ṭhag) **ਠੱਗ** (Fraud)	(Shudh) **ਸ਼ੁੱਧ** (Pure)	(Kull) **ਕੁੱਲ** (Total)
(Bhulṇā) **ਭੁੱਲਣਾ** (Forget)	(Bachchā) **ਬੱਚਾ** (Child	(Bakrī) **ਬੱਕਰੀ** (Goat)
(Sapp) **ਸੱਪ** (Snake)	(Mittar) **ਮਿੱਤਰ** (Friend)	(Chikaṛ) **ਚਿੱਕੜ** (Mud)

Sentence of Adhak (ਅਧਕ ਵਾਲੇ ਵਾਕ)

ਬਿੱਲੀ (Cat)

ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਿੱਲੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮੱਛੀ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ।

ਤਿਤਲੀ ਫੁੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਉੱਡਦੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਰੁੱਖ ਸੌ ਸੁੱਖ। ਰੁੱਖ ਲਗਾਓ।

ਫੁੱਲ (Flowers)

ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word- Meaning

ਅ+ ੱ+ਖ (Eye) = ____________

ਟ+ ੱ+ਬ (Tub) = ____________

ਮ+ ੱ+ਛੀ (Fish) = ____________

ਮ+ ੱ+ਖ+ਣ (Butter)= ____________

ਕ+ ੱ+ਜ+ਲ (Kajal)= ____________

ਸ+ ੱ+ਤ+ਸੰ+ਗ = ____________
(Satsaṅg)

ਸਹੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ:

Word-Sound

ਸਪ (Sapp) = ____________

ਬਚਾ (Bachchā) = ____________

ਘਟ (Ghāt) = ____________

ਲਕੜ (Lakkaṛ) = ____________

ਮਕੜੀ (Makṛī) = ____________

ਰੱਬੜ (Rubbeṛ) = ____________

COUNTING ਗਿਣਤੀ

1	One	੧	ਇਕ	35	Thirty five	੩੫	ਪੈਂਤੀ	69	Sixty nine	੬੯	ਉਨੱਤਰ
2	Two	੨	ਦੋ	36	Thirty six	੩੬	ਛੱਤੀ	70	Seventy	੭੦	ਸੱਤਰ
3	Three	੩	ਤਿੰਨ	37	Thirty seven	੩੭	ਸੈਂਤੀ	71	Seventy one	੭੧	ਕਹੱਤਰ
4	Four	੪	ਚਾਰ	38	Thirty eight	੩੮	ਅਠੱਤੀ	72	Seventy two	੭੨	ਬਹੱਤਰ
5	Five	੫	ਪੰਜ	39	Thirty nine	੩੯	ਉਣਤਾਲ਼ੀ	73	Seventy three	੭੩	ਤਿਹੱਤਰ
6	Six	੬	ਛੇ	40	Forty	੪੦	ਚਾਲ਼ੀ	74	Seventy four	੭੪	ਚੁਹੱਤਰ
7	Seven	੭	ਸੱਤ	41	Forty one	੪੧	ਇਕਤਾਲ਼ੀ	75	Seventy five	੭੫	ਪੰਝੱਤਰ
8	Eight	੮	ਅੱਠ	42	Forty two	੪੨	ਬਿਆਲੀ	76	Seventy six	੭੬	ਛਿਹੱਤਰ
9	Nine	੯	ਨੌ	43	Forty three	੪੩	ਤਰਤਾਲ਼ੀ	77	Seventy seven	੭੭	ਸਤੱਤਰ
10	Ten	੧੦	ਦਸ	44	Forty four	੪੪	ਚੁਤਾਲ਼ੀ	78	Seventy eight	੭੮	ਅਠੱਤਰ
11	Eleven	੧੧	ਗਿਆਰਾਂ	45	Forty five	੪੫	ਪੰਤਾਲ਼ੀ	79	Seventy nine	੭੯	ਉਨਾਸੀ
12	Twelve	੧੨	ਬਾਰਾਂ	46	Forty six	੪੬	ਛਿਆਲੀ	80	Eighty	੮੦	ਅੱਸੀ
13	Thirteen	੧੩	ਤੇਰ੍ਹਾਂ	47	Forty seven	੪੭	ਸੰਤਾਲ਼ੀ	81	Eighty one	੮੧	ਇਕਾਸੀ
14	Fourteen	੧੪	ਚੌਦਾਂ	48	Forty eight	੪੮	ਅੜਤਾਲ਼ੀ	82	Eighty two	੮੨	ਬਿਆਸੀ
15	Fifteen	੧੫	ਪੰਦਰਾਂ	49	Forty nine	੪੯	ਉਣੰਜਾ	83	Eighty three	੮੩	ਤਰਾਸੀ
16	Sixteen	੧੬	ਸੋਲਾਂ	50	Fifty	੫੦	ਪੰਜਾਹ	84	Eighty four	੮੪	ਚੁਰਾਸੀ
17	Seventeen	੧੭	ਸਤਾਰਾਂ	51	Fifty one	੫੧	ਇਕਵੰਜਾ	85	Eighty five	੮੫	ਪਚਾਸੀ
18	Eighteen	੧੮	ਅਠਾਰਾਂ	52	Fifty two	੫੨	ਬਵੰਜਾ	86	Eighty six	੮੬	ਛਿਆਸੀ
19	Nineteen	੧੯	ਉਨ੍ਹੀ	53	Fifty three	੫੩	ਤਰਵੰਜਾ	87	Eighty seven	੮੭	ਸਤਾਸੀ
20	Twenty	੨੦	ਵੀਹ	54	Fifty four	੫੪	ਚੁਰੰਜਾ	88	Eighty eight	੮੮	ਅਠਾਸੀ
21	Twenty one	੨੧	ਇੱਕੀ	55	Fifty five	੫੫	ਪਚਵੰਜਾ	89	Eighty nine	੮੯	ਉਨਾਨਵੇਂ
22	Twenty two	੨੨	ਬਾਈ	56	Fifty six	੫੬	ਛਪੰਜਾ	90	Ninety	੯੦	ਨੱਬੇ
23	Twenty three	੨੩	ਤੇਈ	57	Fifty seven	੫੭	ਸਤਵੰਜਾ	91	Ninety one	੯੧	ਇਕਾਨਵੇਂ
24	Twenty four	੨੪	ਚੌਵੀ	58	Fifty eight	੫੮	ਅਠਵੰਜਾ	92	Ninety two	੯੨	ਬਾਨਵੇਂ
25	Twenty five	੨੫	ਪੱਚੀ	59	Fifty nine	੫੯	ਉਨਾਹਠ	93	Ninety three	੯੩	ਤਰਾਨਵੇਂ
26	Twenty six	੨੬	ਛੱਬੀ	60	Sixty	੬੦	ਸੱਠ	94	Ninety four	੯੪	ਚੁਰਾਨਵੇਂ
27	Twenty seven	੨੭	ਸਤਾਈ	61	Sixty one	੬੧	ਇਕਾਹਠ	95	Ninety five	੯੫	ਪਚਾਨਵੇਂ
28	Twenty eight	੨੮	ਅਠਾਈ	62	Sixty two	੬੨	ਬਾਹਠ	96	Ninety six	੯੬	ਛਿਆਨਵੇਂ
29	Twenty nine	੨੯	ਉਨੱਤੀ	63	Sixty three	੬੩	ਤਰੇਂਹਠ	97	Ninety seven	੯੭	ਸਤਾਨਵੇਂ
30	Thirty	੩੦	ਤੀਹ	64	Sixty four	੬੪	ਚੌਂਹਠ	98	Ninety eight	੯੮	ਅਠਾਨਵੇਂ
31	Thirty one	੩੧	ਇਕੱਤੀ	65	Sixty five	੬੫	ਪੇਂਹਠ	99	Ninety nine	੯੯	ਨੜ੍ਹਿੰਨਵੇਂ
32	Thirty two	੩੨	ਬੱਤੀ	66	Sixty six	੬੬	ਛਿਆਹਠ	100	Hundred	੧੦੦	ਸੌ
33	Thirty three	੩੩	ਤੇਤੀ	67	Sixty seven	੬੭	ਸਤਾਹਠ				
34	Thirty four	੩੪	ਚੌਂਤੀ	68	Sixty eight	੬੮	ਅਠਾਹਠ				

PARTS OF THE BODY ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ

ਸਿਰ (Head)
ਚਿਹਰਾ (Face)

ਭਵਾਂ (Eyebrow)
ਅੱਖ (Eye)

ਕੰਨ (Ear)

ਨੱਕ (Nose)

(Mouth) ਮੂੰਹ
ਜੀਭ (Tongue)

ਸਿਰ (Head)
ਵਾਲ (Hair)
ਮੱਥਾ (Fore-Head)
ਗੱਲ (Cheek)
ਚਿਹਰਾ (Face)
ਠੋਡੀ (Chin)
ਗਰਦਨ (Neck)
ਮੋਢਾ (Shoulder)
ਛਾਤੀ (Chest)
ਕੂਹਣੀ (Elbow)
ਪੇਟ (Belly)
ਕਮਰ (Waist)
ਹੱਥ (Hand)
ਉਂਗਲਾਂ (Finger)
ਅੰਗੂਠਾ (Thumb)
ਪੱਟ (Thigh)
ਚੱਪਣੀ
ਗੋਡਾ (Knee)
ਟੰਗ (Leg)
ਪਿੰਜਣੀ
ਪੈਰ (Foot)
ਪੈਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ (Toes)

ਧੁੰਨੀ (Navel)
ਪੇਡੂ (Abdomen)

ਨਹੁੰ (Nails)
ਉਂਗਲੀਆਂ (Fingers)
ਅੰਗੂਠਾ (Thumb)
ਗੁੱਟ (Wrist)

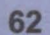
ਹਥੇਲੀ (Palm)

ਡੌਲਾ (Biceps)
ਬਾਂਹ (Arm)
ਕੂਹਣੀ (Elbow)

ਬੁੱਲ (Lips)

ਦੰਦ (Teeth)

ਟੰਗਾਂ (Legs)
ਪੈਰ (Feet)

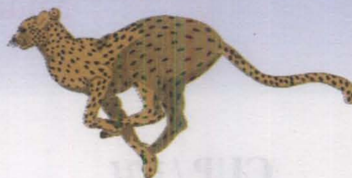
Wild & Domestic Animal ਜੰਗਲੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਪਸ਼ੂ

Lion

SHER / ਸ਼ੇਰ

Leopard

CHĪTĀ / ਚੀਤਾ

Deer

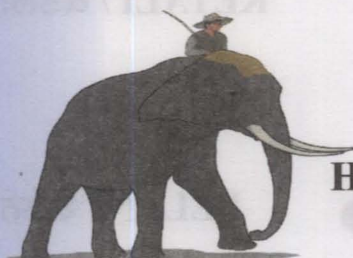
HIRAN / ਹਿਰਨ

Dinosaur

DINASOR / ਡਾਇਨਾਸੌਰ

Elephant

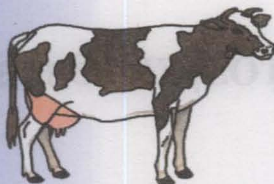
HĀTHĪ / ਹਾਥੀ

Camel

ŪṬH / ਊਠ

Cow

GĀṄ / ਗਾਂ

Horse

GHOṚĀ / ਘੋੜਾ

Goat

BAKRĪ / ਬੱਕਰੀ

Dog

KUTTĀ / ਕੁੱਤਾ

Household / ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ

Kitchen / ਰਸੋਈ

Cup

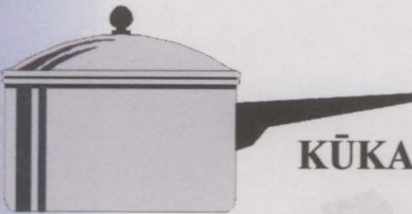
CUP / ਕੱਪ

Spoon

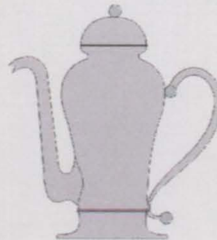
CHAMACH/ ਚਮਚ

Cooker

KŪKAR / ਕੂਕਰ

Kettle

KETALĪ / ਕੇਤਲੀ

Knife

CHĀKŪ/ ਚਾਕੂ

Belan

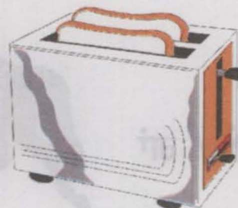
BELAN / ਬੇਲ਼ਨ

Plate

PLATE / ਪਲੇਟ

Toaster

ṬOSṬER / ਟੋਸਟਰ

Glass

GILĀS/ ਗਿਲਾਸ

Dustbin

KŪṚĀDĀN / ਕੂੜਾਦਾਨ

Household / ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ

Furniture / ਫਰਨੀਚਰ

Sofa

SOFĀ / ਸੋਫਾ

Chair

KURSĪ/ ਕੁਰਸੀ

Table

Table / ਮੇਜ

Bed

BEḌḌ/ ਬੈੱਡ

Fan

PAKKHĀ/ ਪੱਖਾ

Bathroom things / ਬਾਥਰੂਮ ਦਾ ਸਮਾਨ

Tub

ṬABB / ਟੱਬ

Toothbrush

TŪTH BRUSH / ਟੂਥ ਬਰਸ਼

Washbasin

WĀSHBASIN / ਵਾਸ਼ਬੇਸਿਨ

Bucket

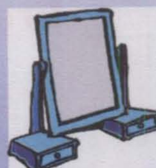
BĀLṬĪ / ਬਾਲਟੀ

Soap

SĀBAṆ/ ਸਾਬਣ

Mirror

SHĪSHĀ/ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ।

Cup	KUP	____ਕੱਪ____	Umbrella	CHHATRĪ	__ਛੱਤਰੀ___
Lion	SHER	__________	Ball	GĖND	__________
Elephant	HĀTHĪ	__________	Fox	LŪMṚĪ	__________
Chair	KURSĪ	__________	Horse	GOHṞĀ	__________
Dog	KUTTĀ	__________	Camel	ŪṬH	__________
Fan	PAKHĀ	__________	Owl	ULLŪ	__________
Soap	SĀBAṆ	__________	Car	KĀR	__________
Bucket	BĀLṬĪ	__________	Jug	JAGG	__________
Tub	ṬABB	__________	Hand	HATTH	__________
Lamp	LAMP̣	__________	Frog	DAḌḌŪ	__________

ਵਸਤੂ ਦੇਖ ਕੇ ਉਸਦਾ ਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖੋ

SOFA ....

MONKEY ....

TABLE ....

RABBIT ....

IRON ....

BEAR ....

LAMP ....

LION ....

RADIO ....

OWL ....

BALL ....

CAMERA ....

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ/ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ

A- (ਅ)

ADRAK	ਅਦਰਕ	Ginger
ADHÚRĀ	ਅਧੂਰਾ	Incomplete
ĀFAT	ਆਫਤ	Evil
AFSOS	ਅਫਸੋਸ	Sorrow
AGGYĀN	ਅਗੱਯਾਨ	Ignorance
AHANKĀR	ਅਹੰਕਾਰ	Pride, egotism
AINAK	ਐਨਕ	Spectacles
ĀJARI	ਆਜੜੀ	A shepherd
AKHAND	ਅਖੰਡ	Limitless
AKHBĀR	ਅਖ਼ਬਾਰ	Newspaper
AKHAR	ਅੱਖਰ	Words
AMRIKA	ਅਮਰੀਕਾ	America
ANGREJI	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ	English
AKHROT	ਅਖਰੋਟ	A walnut

B - (ਬ, ਭ)

BACHCHĀ	ਬੱਚਾ	A child
BACHHCHHĀ	ਬੱਛਾ	A calf
BADĀM	ਬਦਾਮ	An almond
BAGĪCHĀ	ਬਗੀਚਾ	Garden
BAIKUNṬH	ਬੈਕੁੰਠ	Heaven
BANDUK	ਬੰਦੂਕ	Gun
BARF	ਬਰਫ਼	ICE
BERĪ	ਬੇੜੀ	A boat
BHOJAN	ਭੋਜਨ	Food
BOTAL	ਬੋਤਲ	A bottle
BAKKRĪ	ਬੱਕਰੀ	Goat
BHĀR	ਭਾਰ	Weight
BHGAT	ਭਗਤ	Saint

CH - (ਚ, ਛ)

CHĀDAR	ਚਾਦਰ	Bedsheet
CHĀH	ਚਾਹ	Desire, Tea
CHAIN	ਚੇਨ	Chain
CHAND	ਚੰਦ	Moon
CHHĀṄ	ਛਾਂ	Shadow
CHHAPĀĪ	ਛਪਾਈ	Printing
CHHATRĪ	ਛੱਤਰੀ	Umbrella
CHIRĪ	ਚਿੱੜੀ	Sparrow
CHĪTĀ	ਚੀਤਾ	Leopard
CHITARKĀR	ਚਿੱਤਰਕਾਰ	Painter
CHIṬṬHĪ	ਚਿੱਠੀ	Letter
CHŪHĀ	ਚੂਹਾ	Rat

D - (ਦ,ਧ,ਡ,ਢ)

DAṆD	ਦੰਦ	Teeth
DARAKHAT	ਦਰਖਤ	Tree
DARD	ਦਰਦ	Pain
DARJĪ	ਦਰਜੀ	Tailor
DHAMĀKĀ	ਧਮਾਕਾ	A blow
DHAṆD Ā	ਧੰਦਾ	Business
ḌAR	ਡਰ	Fear
ḌAḌḌŪ	ਡੱਡੂ	Frog
ḌĀKĪĀ	ਡਾਕੀਆ	Postman
ḌHĀL	ਢਾਲ	A shield
DĀKṬAR	ਡਾਕਟਰ	Doctor
DĀLAR	ਡਾਲਰ	Dollar

E - (ਏ)

EKKĀ	ਏਕਾ	Union

EKĀṄT	ਏਕਾਂਤ	Lonely
EKĀGAR	ਏਕਾਗਰ	Attentive
ETHE	ਏਥੇ	Here
EJAṄSĪ	ਏਜੰਸੀ	Agency
EJAṄT	ਏਜੰਟ	Agent

F - (ਫ, ਫ਼)

FAKĪR	ਫ਼ਕੀਰ	Poor or penniless
FAUJ	ਫ਼ੌਜ	Army
FARSH	ਫਰਸ਼	Floor
FASAL	ਫਸਲ	Harvest
FIJŪL	ਫਿਜ਼ੂਲ	Worthless
FAISLĀ	ਫ਼ੈਸਲਾ	Decision
FAREB	ਫ਼ਰੇਬ	Fraud
FARISHTĀ	ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ	An angel
FĪS	ਫ਼ੀਸ	Fees
FĪLE	ਫ਼ਾਈਲ	File

G - (ਗ, ਘ)

GABBHRŪ	ਗੱਭਰੂ	A young
GAḌḌĪ	ਗੱਡੀ	A train
GADHA	ਗਧਾ	Ass
GĀIK	ਗਾਇਕ	Singer
GĀJAR	ਗਾਜਰ	Carrot
GARAṆTH	ਗਰੰਥ	A religious Book
GARDAṆ	ਗਰਦਣ	A neck
GARMĪ	ਗਰਮੀ	Hot Weather
GĀTRĀ	ਗਾਤਰਾ	A Sword Belt
GAŪ	ਗਊ	A cow
GŪBĀRĀ	ਗ਼ੁਬਾਰਾ	Balloon
GHĀH	ਘਾਹ	Grass
GHAR	ਘਰ	House
GHAṚĪ	ਘੜੀ	A watch

H - (ਹ)

HĀJARĪ	ਹਾਜਰੀ	Presence
HAṚ	ਹੜ	Flood
HĀTHĪ	ਹਾਥੀ	Elephant
HATHH	ਹੱਥ	Hand
HĪRĀ	ਹੀਰਾ	Diamond
HUSAN	ਹੁਸਨ	Beauty
HUSHIĀR	ਹੁਸ਼ਿਆਰ	Intelligent
HAWĀ	ਹਵਾ	Air
HATHAURĀ	ਹਥੌੜਾ	A hammer
HIRDĀ	ਹਿਰਦਾ	Heart
HARĀ	ਹਰਾ	Green
HOṬAL	ਹੋਟਲ	Hotle

I - (ਇ, ਈ)

ICHCHHĀ	ਇੱਛਾ	Wish
IH	ਇਹ	This
IKAṬṬH	ਇਕੱਠ	Collection
INĀM	ਇਨਾਮ	A prize
INJH	ਇੰਝ	Thus
INSĀF	ਇਨਸਾਫ	Justice
ISTRĪ	ਇਸਤਰੀ	Woman
IṬṬ	ਇੱਟ	A brick
IWEṄ	ਇਵੇਂ	In this way
INGLISH	ਇੰਗਲਿਸ਼	English
ITIHĀS	ਇਤਿਹਾਸ	History
ĪRĀK	ਈਰਾਕ	Iraq

ILĀJ	ਇਲਾਜ	Treatment
INGLAṆḌ	ਇੰਗਲੈਂਡ	England

J - (ਜ,ਝ)

JĀDŪ	ਜਾਦੂ	Magic
JĀEDĀD	ਜਾਇਦਾਦ	Property
JAGAT	ਜਗਤ	The world
JAHĀJ	ਜਹਾਜ	Plane
JASTIS	ਜਸਟਿਸ	Justice
JAṄGAL	ਜੰਗਲ	Jungle
JAMĪN	ਜ਼ਮੀਨ	Land
JANAM	ਜਨਮ	Birth
JAṄG	ਜੰਗ	Battle
JAṄJĪR	ਜੰਜੀਰ	A chain
JAMĀNAT	ਜ਼ਮਾਨਤ	Bale
JABRĀ	ਜ਼ੈਬਰਾ	Zebra
JHARNĀ	ਝਰਨਾ	Waterfall
JHAGṚĀ	ਝਗੜਾ	Fight
JHAKKHAṚ	ਝੱਖੜ	A storm
JHAṄḌĀ	ਝੰਡਾ	Flag

K, KH - (ਕ,ਖ)

KACHCH	ਕੱਚ	Glass
KASṬAM	ਕਸਟਮ	Custom
KACHCHHŪ	ਕੱਛੂ	Tortoise
KADOṄ	ਕਦੋਂ	When
KĀGAJ	ਕਾਗਜ	Paper
KAIṄCHĪ	ਕੈਂਚੀ	Scissor
KAṆAK	ਕਣਕ	Wheat
KAṄJŪS	ਕੰਜੂਸ	A miser
KAPĀH	ਕਪਾਹ	Raw cotton
KAWITĀ	ਕਵਿਤਾ	Poetry
KITĀB	ਕਿਤਾਬ	Book
KEMRĀ	ਕੈਮਰਾ	Camera
KAṄṬĪN	ਕੰਟੀਨ	Canteen
KHABAR	ਖਬਰ	Report
KHAJŪR	ਖਜੂਰ	A date
KHAṄD	ਖੰਡ	Sugar
KHAT	ਖਤ	A letter
KHETĪ	ਖੇਤੀ	Agriculture
KHADĪ	ਖਾਦੀ	Khadi
KHĀTĀ	ਖਾਤਾ	Account
KHIDARĪ	ਖਿਡਾਰੀ	Player

L- (ਲ)

LAHŪ	ਲਹੂ	Blood
LAHIṄGGÁ	ਲਹਿੰਗਾ	A petti-coat
LAKKAṚ	ਲੱਕੜ	Wood
LĀLACH	ਲਾਲਚ	Greediness
LAṚKĀ	ਲੜਕਾ	Boy
LASSĪ	ਲੱਸੀ	Lassi
LEKHAK	ਲੇਖਕ	Writer
LOHĀ	ਲੋਹਾ	Iron
LŪṆ	ਲੂਣ	Salt
LAKH	ਲੱਖ	Lac
LAṄGAR	ਲੰਗਰ	Langar
LAṄCH	ਲੰਚ	Lunch
LAṄDAN	ਲੰਡਨ	Landon
LAMP	ਲੈਂਪ	Lamp
LĪTE	ਲਾਈਟ	Light

M- (ਮ)

MAKHAṆ	ਮੱਖਣ	Butter

MAKHĪ	ਮੱਖੀ	**Fly**
MACHCHHĪ	ਮੱਛੀ	**Fish**
MĀṆ	ਮਾਂ	**Mother**
MAṄDIR	ਮੰਦਰ	**Temple**
MEJ	ਮੇਜ	**Table**
MIṬHAĪ	ਮਿਠਾਈ	**Sweet**
MORNĪ	ਮੋਰਨੀ	**Pea Hen**
MUṄḌĀ	ਮੁੰਡਾ	**Boy**
MEHAṄGĀ	ਮਹਿੰਗਾ	**Costly**
MÍSTAR	ਮਿਸਟਰ	**Mister/Mr.**
MACHENÍC	ਮੈਕੇਨਿਕ	**Mechanic**
MAHĪNA	ਮਹੀਨਾ	**Month**
MURG Ā	ਮੁਰਗਾ	**Cock**
MĀSĀHĀRĪ	ਮਾਸਾਹਾਰੀ	**Non-Vegetarian**
MOMBATĪ	ਮੋਮਬੱਤੀ	**Candles**

N- (ਨ)

NA	ਨਾ	**No**
NĀCH	ਨਾਚ	**Dance**
NAGĀRĀ	ਨਗਾਰਾ	**A big drum**
NEHAR	ਨਹਿਰ	**Canal**
NĀM	ਨਾਮ	**Name**
NIGGAR	ਨਿੱਗਰ	**Solid**
NAUKARĪ	ਨੌਕਰੀ	**Services**
NASĪB	ਨਸੀਬ	**Fate**
NARAK	ਨਰਕ	**Hell**
NAMAK	ਨਮਕ	**Salt**
NAMBAR	ਨੰਬਰ	**Number**
NĪMBŪ	ਨਿੰਬੂ	**Lemon**

O- (ੳ)

ODHAR	ਓਧਰ	**There**
ODOṄ	ਓਦੋਂ	**Then**
OLLHĀ	ਓੱਲ੍ਹਾ	**Privacy**
OṬ	ਓਟ	**Protection**
OWEṆ	ਓਵੇਂ	**In that way**

P- (ਪ)

PANCHCHHĪ	ਪੰਛੀ	**Birds**
PADÁRATH	ਪਦਾਰਥ	**A thing**
PAGG	ਪੱਗ	**Turban**
PAHĀṚ	ਪਹਾੜ	**Hill**
PAISĀ	ਪੈਸਾ	**Money**
PAKKHĀ	ਪੱਖਾ	**Fan**
PALAK	ਪਲਕ	**The eyelid**
PĀLAK	ਪਾਲਕ	**Spinach**
PANĪR	ਪਨੀਰ	**Cheese**
PEṬ	ਪੇਟ	**The belly**
PEṄT	ਪੇਂਟ	**Paint**
PĀṆI	ਪਾਣੀ	**Water**
PAṄJĀB	ਪੰਜਾਬ	**Punjab**

R- (ਪ)

RABB	ਰੱਬ	**The Lord**
RĀJĀ	ਰਾਜਾ	**King**
RĀT	ਰਾਤ	**Night**
RUKKH	ਰੁੱਖ	**Tree**
RŪĪ	ਰੂਈਂ	**Cotton**
RET	ਰੇਤ	**Sand**
RESHAM	ਰੇਸ਼ਮ	**Silk**
RASOĪ	ਰਸੋਈ	**Kitchen**

S- (ਸ, ਸ਼)

SABAK	ਸਬਕ	**Lesson**
SĀBAṆ	ਸਾਬਣ	**Soap**
SACHCH	ਸੱਚ	**Truth**
SAMŪNDAR	ਸਮੁੰਦਰ	**Ocean**

SAṄDOOK	ਸੰਦੂਕ	Box
SAṄJH	ਸੰਝ	Evening
SHĀDÍ	ਸ਼ਾਦੀ	A marriage
SHAHĪDĪ	ਸ਼ਹੀਦੀ	Martyrdom
SHAHIR	ਸ਼ਹਿਰ	A city
SHER	ਸ਼ੇਰ	A lion

T- (ਟ, ਠ, ਤ, ਥ)

TĀJĀ	ਤਾਜਾ	Fresh
TĀKAT	ਤਾਕਤ	Strength
ṬABB	ਟੱਬ	A girdle
TAṄG	ਤੰਗ	Tight
ṬHAṄḌDA	ਠੰਡਾ	Cold
ṬHAGG	ਠੱਗ	Robber
ṬHĀN	ਥਾਂ	Place
THAILĀ	ਥੈਲਾ	Bag
TUSĪṄ	ਤੁਸੀਂ	You

U- (ੳ)

UH	ਉਹ	That
ULLŪ	ਉੱਲੂ	Owl
ŪNṬH	ਊਠ	Camel
UPDES	ਉਪਦੇਸ	Advice
USTĀD	ਉਸਤਾਦ	Teacher
UPPAR	ਉੱਪਰ	Above

V, W- (ਵ)

VAḌḌĀ	ਵੱਡਾ	Big
WAIR	ਵੈਰ	Enmity
WĀK	ਵਾਕ	Word
WAKĪL	ਵਕੀਲ	Advocate
WĀL	ਵਾਲ	Hair
WEHṞĀ	ਵੇਹੜਾ	A yard

Y- (ਯ)

YĀD	ਯਾਦ	Memory
YAHŪDĪ	ਯਹੂਦੀ	A jew
YĀRĪ	ਯਾਰੀ	Friendship
YATĪM	ਯਤੀਮ	Orphan
YUNĀN	ਯੂਨਾਨ	Greece

ਵਾਕ-ਬਣਤਰ / SENTENCE FORMATION

English	Punjabi	Sound	Use in Setence
I	ਮੈਂ	Main	ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ। ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ।
He	ਉਹ (ਆਦਮੀ ਲਈ)	Oh	ਉਹ ਰਮਨ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
She	ਉਹ (ਇਸਤਰੀ ਲਈ)	Oh	ਉਹ ਗੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
You	ਤੂੰ, ਤੁਸੀਂ	Tu, Tusī	ਤੂੰ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ?
We	ਅਸੀਂ	Asīn	ਅਸੀਂ ਇੱਕਠੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।
Me	ਮੇਰਾ	Merā	ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ।
It	ਇਹ	Eh	ਇਹ ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਨ ਕਿਸਦਾ ਹੈ?
This	ਆਹ	Ah	ਆਹ ਇੱਕ ਮੇਜ ਹੈ।
That	ਉਹ	Oh	ਉਹ ਇੱਕ ਬੰਗਲਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਪਾਗਲ ਹੈ।
A	ਇੱਕ	Ik	ਇੱਕ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਪੈਨਸਿਲ ਹੈ।
Come	ਆਉਣਾ	Āuna	ਅੱਜ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਆਉਣਾ ਹੈ।
Came	ਆਇਆ	Āyā	ਸ਼ਾਮ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।
will come	ਆਵੇਗਾ	Āvegā	ਰਾਮ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਵੇਗਾ।
Welcome	ਸਵਾਗਤ	Savāgat	ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰੋ।
Walk	ਤੁਰਨਾ	Turnā	ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤੱਕ ਤੁਰਨਾ ਪਿਆ
When	ਕਦੋਂ	Kadon	ਉਹ ਕਦੋਂ ਆਵੇਗਾ?
Who	ਕੌਣ	Kauṇ	ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ?
Which	ਕਿਹੜਾ	Kehṛā	ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
Eat	ਖਾਣਾ	Khaṇā	ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਾਜ਼ਾ ਖਾਣਾ ਖਾਓ।
Drink	ਪੀਣਾ	Pinā	ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣਾ ਬੁਰੀ ਆਦਤ ਹੈ।
Go	ਜਾਣਾ	Jāṇā	ਮੈਂ ਕੱਲ ਬਠਿੰਡੇ ਜਾਣਾ ਹੈ।
Goes	ਜਾਂਦਾ	Jāndā	ਸ਼ਾਮ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
Run	ਦੌੜਨਾ	Dhoṛnā	ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਚੋਰ ਦੌੜ ਗਏ।

He is eating an apple	Oh ik seb khā rehā hai	ਉਹ ਇੱਕ ਸੇਬ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
He ate an apple	Usne ik seb khādhā	ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸੇਬ ਖਾਧਾ।
I saw the film last week	Main pichhle hafte īk film wekhī	ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਵੇਖੀ।
She came by bus yesterday	Oh kal bus ton āaī	ਉਹ ਕੱਲ ਬੱਸ ਤੋਂ ਆਈ।
They went to the mosque	Oh masjad gaie	ਉਹ ਮਸਜਿਦ ਗਏ।
He slept the whole night	Oh sāri rat sutta rehā	ਉਹ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਸੁੱਤਾ ਰਿਹਾ।
He wrote well in the examination	Usne imtihān wich changa likheyā	ਉਸਨੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਲਿਖਿਆ।
He has eaten	Usne khā liya hai	ਉਸਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ।
He had eaten	Usne khā liya si	ਉਸਨੇ ਖਾ ਲਿਆ ਸੀ।
He had gone	Oh chalā giyā si	ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ।
He had come	Oh a gayā si	ਉਹ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।
He will eat	Oh khā lawegā	ਉਹ ਖਾ ਲਵੇਗਾ।
He will go	Oh chalā jawegā	ਉਹ ਚਲਾ ਜਾਵੇਗਾ।
He will come	Oh aa jayeegā	ਉਹ ਆ ਜਾਵੇਗਾ।
What is your name?	Tuhadā naam ki hai?	ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ?
What did you do?	Tussī kī kittā?	ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੀਤਾ?
What should we do?	Saanū kī karnā chaidā hai?	ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
What can I do for you?	Main Tuhade Lai ki kar sakdā haan?	ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ?
What are the questions?	Swaal kī hann?	ਸਵਾਲ ਕੀ ਹਨ?
What were the questions?	Swaal kī sann?	ਸਵਾਲ ਕੀ ਸਨ?
What is the last question?	Akhrī swaal kī sī?	ਆਖਰੀ ਸਵਾਲ ਕੀ ਸੀ?
What is written in the letter?	Chittthī wich kī likheyā hai?	ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ?
What you had been told?	Tuhannu kī dasseyā gayā sī?	ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ?
What will be the answer?	Jawaab kī howegā?	ਜਵਾਬ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।
Why did you come?	Tussī kyon āaye?	ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਆਏ?
Why did you sleep?	Tussī soun kyon gayye?	ਤੁਸੀਂ ਸੌਂ ਕਿਉਂ ਗਏ?
Why did you tell him to go?	Tussī usnu jaan layee kyon kehā?	ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ?
Why did he bring the bag?	Oh bag (jhola) kyon lai ke ayaa?	ਉਹ ਬੈਗ (ਝੋਲਾ) ਕਿਉਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ?
Why did she pay the money?	Usne paise kyon ditte?	ਉਸਨੇ ਪੈਸੇ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੇ?
Why did they sit there?	Oh utthe kyon baitthe?	ਉਹ ਉੱਥੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ?

Why do you drive the car?	Tussī cār kyoṅ challai?	ਤੁਸੀਂ ਕਾਰ ਕਿਉਂ ਚਲਾਈ?
Why are they late for the meeting?	Oh mulaqat lai late kyoṅ hann?	ਉਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਲੇਟ ਕਿਉਂ ਹਨ?
How did you come?	Tussī kiwein aaye?	ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਏ?
How did you sleep?	Tussī kiwein soye?	ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਦਾਂ ਸੋਏ?
How did you drive the car?	Tussī kār kidda chlayee?	ਤੁਸੀਂ ਕਾਰ ਕਿੱਦਾਂ ਚਲਾਈ?
How did you write?	Tussī kiddā likhyea?	ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਦਾਂ ਲਿਖਿਆ?
How many did you take?	Tussī kinne laye?	ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਲਏ?
How much did he pay you?	Usne tuhānu kinne ditta?	ਉਸਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਦਿੱਤੇ?
How much distance to go?	Hor kinni door hai?	ਹੋਰ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਹੈ?
How was the journey yesterday?	Kal dā safar kiddan dā sī?	ਕੱਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਕਿੱਦਾਂ ਦਾ ਸੀ?
Which way did you come?	Tussī kīs raste toṅ aye?	ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਆਏ?
Which is your favourite colour?	Tuhadda pasandida rang kehrā hai?	ਤੁਹਾਡਾ ਪਸੰਦਿਦਾ ਰੰਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
In which room did you sleep?	Tussi kīs kamre which sutte sī?	ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਸੀ?
Which story did you tell?	Tussi kehri kahāni sunai?	ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ?
Which is the sweetest fruit?	Sab ton mittha phal kehra hai?	ਸਭ ਤੋਂ ਮਿੱਠਾ ਫਲ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
Which is the best newspaper in Punjabi?	Punjabi da sabh ton wadhiya paper kehra hai?	ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਖਬਾਰ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
Which Indian state has the largest population?	Kehre bhārti rāj dī jansankhya sabh ton jyaādā hai?	ਕਿਹੜੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਜੰਨਸੰਖਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ?
Where did you come from?	Tussī kithhon āye?	ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਏ ਹੋ?
Where did you sleep?	Tussī kithhe sutte?	ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਸੁੱਤੇ?
Where is the manager's cabin?	Manager dā cabin kitthe hai?	ਮੈਨੇਜਰ ਦਾ ਕੈਬਿਨ ਕਿੱਥੇ ਹੈ?
Where should I go?	Mainu kitthe jana chaidā hai?	ਮੈਨੂੰ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
Whom should I contact?	Mainu kis nāl sampark karnā chaidā hai?	ਮੈਨੂੰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
Is it a book?	Ki eh kitāb hai?	ਕੀ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ?
It is a book	Eh kitāb hai.	ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹੈ।
Is it the answer?	Ki eh jawāb hai?	ਕੀ ਇਹ ਜਵਾਬ ਹੈ?
It is the answer.	Eh jawāb hai.	ਇਹ ਜਵਾਬ ਹੈ।
Will you come with me?	Kī tussī mere nāl aāoge?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਓਗੇ?

I shall come with you.	Main tuahāde nāl awāngā.	ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਵਾਂਗਾ।
Will you give me your pen?	Kī tussī mainu aāpnā pen dewoge?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੈਨ ਦਿਉਗੇ?
Yes, of course.	Haān bilkul.	ਹਾਂ ਬਿਲਕੁਲ।
Do you love me?	Kī tussī mainu pyaār karde ho?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ?
Yes, I love you.	Haān main tuhaanu pyaār kardā haān	ਹਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।
Can you give me your book for one day?	Kī tussī mainu appnī kitāb īk din vaste de sakde ho?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਾਸਤੇ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ?
Can you lift the box?	Kī tussī dibbā chakk sakde ho?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡਿੱਬਾ ਚੱਕ ਸਕਦੇ ਹੋ?
Did you have your breakfast?	Kī tussī apnā nāshta kar leya hai?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ?
Did you have your lunch?	Kī tussī apnā dupehar dā khaṇā khā leyā hai?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ?
Did you have your dinner?	Kī tussī apnā raāt dā khanā khā leya hai?	ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ ਹੈ?
How are you?	Tussī kiwen ho?	ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋ?
I am fine	Main theek haan.	ਮੈਂ ਠੀਕ ਹਾਂ।
Where did you live?	Tussī kithe rehande ho?	ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?
Which is your country?	Tuhadā desh kehra hai?	ਤੁਹਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
What is your Mobile number?	Tuhadā mobile number kī hai?	ਤੁਹਾਡਾ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ ਕੀ ਹੈ?
What is your father's name?	Tuhade pita jī dā kī naan hai?	ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?
I wrote letter in English.	Main Angrejī wīch chithī likhī.	ਮੈਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ।
I wrote letter in Punjabi.	Main Punjabī wīch chithī likhī.	ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ / ENGLISH-PUNJABI TRANSLATION

ਭਾਰਤ / INDIA

ਪਾਸ਼ (Pash)

ਭਾਰਤ-	Bharat-
ਮੇਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਬਦ	So deserving of my highest reverence!
ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ	Whenever this name is uttered
ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥ-ਹੀਣ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ	All other names become meaningless.
ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਭਾਵ,	This name owes its essence
ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਹਨ	To those who toil in the fields,
ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਛਾਵਿਆਂ ਨਾਲ,	And still measure time
ਵਕਤ ਮਿਣਦੇ ਹਨ।	By the length of shadows.
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਢਿੱਡ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ।	They have no other concerns
ਤੇ ਉਹ ਭੁੱਖ ਲੱਗਣ 'ਤੇ	Except their bellies,
ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਵੀ ਚਬਾ ਸਕਦੇ ਹਨ,	And when they are hungry
ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਕ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ	They can chew their own limbs.
ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਮੁਕਤੀ।	For them life is an empty ritual
ਜਦ ਵੀ ਕੋਈ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ	And death a release.
'ਕੌਮੀ ਏਕਤਾ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ	Whenever someone talks
ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਚਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ-	Of the oneness of India
ਉਸ ਦੀ ਟੋਪੀ ਹਵਾ 'ਚ ਉਛਾਲ ਦਿਆਂ।	I feel like tossing up his cap,
ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ	And telling him:
ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਰਥ	The spirit of Bharat resides
ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਯੰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ	Not in some Dushyant
ਸਗੋਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਹਨ।	But in the fields
ਜਿਥੇ ਅੰਨ ਉੱਗਦਾ ਹੈ	Where peasants grow food
ਜਿਥੇ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ.....	And robbers break in....

ਸੱਚ / TRUTH

ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਿਚ,
ਸੱਚ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਖਦੇ-ਅੰਗਾਂ ਤੇ ਸੱਚ ਨੇ ਇਕ ਜੂਨ ਭੋਗੀ ਹੈ।
ਤੇ ਹਰ ਸੱਚ ਜੂਨ ਭੋਗਣ ਬਾਅਦ,
ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਤੇ ਇਹ ਯੁੱਗ ਹੁਣ
ਖੇਤਾਂ ਤੇ ਮਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਕੱਲ੍ਹ ਜਦ ਇਹ ਯੁੱਗ,
ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਉਪਰ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਤਾਜ ਪਹਿਨੀ,
ਸਮੇਂ ਦੀ ਸਲਾਮੀ ਲਏਗਾ,
ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਅਸਲ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆਵਣਗੇ।
ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਉੱਪਦਰੀ ਜ਼ਾਤ ਨੂੰ,
ਇਸ ਯੁੱਗ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹੋ;
ਇਹ ਕਹਿ ਛੱਡਣਾ,
ਕਿ ਝੁੱਗੀਆਂ 'ਚ ਪਸਰਿਆ ਸੱਚ,
ਕੋਈ ਸ਼ੈਅ ਨਹੀਂ!
ਕੇਡਾ ਕੁ ਸੱਚ ਹੈ?
ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਮੰਨਣ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਿਚ,
ਸੱਚ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

Whether you accept or don't,
Truth remains what it is.
These aching limbs have seen a lifetime,
And after a lifetime of suffering
Truth turns into a yuga
And this yuga now surges through
Not only fields and mills
But the columns of the armed forces too.
Tomorrow when this yuga,
Crowned with ears of corn
Shall take the salute at Lal Qila,
You shall know what truth really is.
You may now condemn us-the rebellious lot-
As a passing aberration of the times;
But to say that the truth,
Sprawling in the jhuggis,
is no truth!
Is no truth either
Whether you accept or don't,
Truth remains what it is.

ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ?

ਰੋਮ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਵਿਅੰਗ ਕਸਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਜਾਨਣ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪੁਰਾਤਨ ਯੂਨਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਕਾਵਾਦੀ ਦਾਰਸ਼ਨਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ, ਜਿੱਧਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਹੋਵੇ ਉਹ ਸੱਚ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਦਾਰਸ਼ਨਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੱਚ ਦੀ ਭਾਲ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਨਾਂ ਅਤੇ ਦਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਹਿਮਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਝੂਠ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹਨਾਂ ਦੋਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵਪਾਰੀ ਝੂਠ

WHAT IS TRUTH?

What is Truth? said jesting Pilate; and would not stay for an answer. Certainly there be that delight in giddiness, and count it is a bondage to fix a belief; affecting free-will in thinking, as well as in acting. And, thought the sects of philosophers of that kind be gone, yet there remain certain discoursing wits which are of the same veins; thought there be not so much blood in them as was in those of the ancients.

But it is not only the difficulty and labour which men take in finding out of truth-nor, again, that, when it is found, it imposeth upon men's thoughts-that doth bring lies in favour; but a natural though corrupt love of the lie itself. One of the later schools of the Grecians examineth the matter, and is at a stand to think what should be in it, that men should love lies, where neither they make for pleasure, as which as which poets, nor for advantage, as with the merchant, but for the lie's sake.

But I cannot tell: this same truth is a naked and open daylight, that doth not shew the masques and mummeries and triumphs of the world, half so Staley and daintily as candle-

ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਝੂਠ ਦੀ ਖਾਤਰ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿਉਂ?

ਮੈਂ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚ ਇੱਕ ਖਿੜਵੇਂ ਦਿਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੰਚ ਉੱਤੇ ਕਲਾਕਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਝੂਠ ਮੋਮਬੱਤੀ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਸੱਚ ਉਦੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਦੀ ਗੜ੍ਹੂੰਦ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹਨ। ਝੂਠ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਗਿਰਿਜ਼ਾ ਘਰ ਦੇ ਪਾਦਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾਨਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਝੂਠ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਝੂਠ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਰ ਜੇ ਝੂਠ ਮਨ ਵਿਚ ਸਮਾ ਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝਣ

lights. Truth may perhaps come to the price of a pearl, that sheweth best of day; but it will not rise to the price of a diamond or carbuncle that sheweth best in varied lights. A mixture of a lie doth ever add pleasure. Doth any man doubt, that if there were taken out of men's minds vain opinions, flattering hopes, false valuations, imaginations as one would, and the like, out it would leave the minds of a number of men poor shrunken things, full of melancholy and indisposition, and unpleasing to themselves?

One of the Fathers, in great severity, called poesy victim daemonum, because it filleth the imagination, and yet it is but with the shadow of a lie. But it is not the lie that Passeth through the mind, but the lie that sinketh in and settleth in it, that doth the hurt such as we spake of before. But howsoever these things are thus in men's depraved judgements and affections, yet truth, which only doth judge itself, teachth that the inquiry of truth (which is the love-making, or wooing of it), and the belief of truth (which is the presence of it), and the belief of truth (which is the presence of it), and the belief of truth (which is the enjoying of it) is the

ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸੱਚਾਈ ਸਰਵੋਤਮ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਉੱਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਹੀ ਅਨੰਦਮਈ ਹੈ।

ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੱਲੋਂ ਉਸਾਰੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਚੀਜ਼ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਆਖ਼ਿਰੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰੱਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਨ ਪਾਈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨਸਾਨ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਲਿਊਕਰੇਟੀਅਮ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਝੂਠ ਤੂਫਾਨ, ਮੂਰਖਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਝੁਕ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੱਚਮੁੱਚ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਸਵਰਗ ਦਾ ਵਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ

sovereign good of human nature.

The first creature of God, in the works of the days, was the light of the sense; the last was the light of reason; and His spirit First He breatheth and inspireth light into face of His chosen. The poet, that beautiful the sect that was otherwise inferior to the rest, saith yet excellently weh: It is a pleasure to stand upon the sea; a pleasure to stand in the window of a castle, and to see a bottle and the adventure there of below: but no pleasure is comparable to the standing upon the vantage ground of truth (a hill not to be commanded and where the air is always clear and serene), and to see the errors, and wanderings, and mists, and tempests, in the valve below; so always that this prospect be with pity, and not with swelling or pride.

Certainly, it is heaven upon earth, to have a man's mind move in charity rest in providence, and turn upon the poles of truth. To pass from theological and philosophical truth, to the truth of civil business it will be acknowledged, even by those that practise it not that clear and round dealing is the honour of man's nature; and that mixture of falsehood is like alloy in coin of gold and silver, which

ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਆ ਜਾਵੇ। ਸੱਚਾਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਉਂਦੇ, ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਨਮਾਨਿਤ ਗੁਣ ਹੈ। ਪਰ ਸੱਚ ਅਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਮਿਸ਼ਰਨ ਸੋਨੇ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੀ ਧਾਤ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇਸ ਨਾਲ ਧਾਤ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਚਮਕ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਝੂਠ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਿਰ ਨੀਵਾਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੋਨਟੇਗ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਝੂਠ ਬੋਲ ਕੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਬਹਾਦੁਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਆਪਣੇ ਸਹਿ-ਸਾਥੀਆਂ ਅੱਗੇ ਡਰਪੋਕ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਈਸਾ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਲੱਭੇਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਘੜੀ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜੇਗਾ ਤਾਂ ਝੂਠ ਤੇ ਪਾਪ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਖ਼ਤ ਦੰਡ ਮਿਲੇਗਾ।

may make the metal work the better, but it embaseth it. For these winding and crocked courses are the goings of the serpent, which goeth basely upon the belly, and not upon the feet.

There is no vice that doth so cover a man with shame as to be found false and perfidious; and therefore Montaigne saith prettily when he inquired the reason why the word of life should be such a disgrace and such an odious charge-saith he, It is be well weighed, to say that a man lieth, is as much as to say, that he is brave towards God, and a coward towards men; for a lie faces God, and shrinks from man. Surely the wickedness of falsehood and breach of faith cannot possibly to so highly expressed as in that it shall be the last peal to call the judgements of God upon the generations of men: It being foretold, that when Christ comexth, He shall not find faith upon the earth.

ਵਿਆਹੁਤਾ ਤੇ ਕੁਆਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ

ਇੱਕ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਆਦਮੀ ਜਿਸਦਾ ਆਪਣਾ ਟੱਬਰ ਹੈ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਲਈ ਉੱਦਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਅਣਵਿਆਹੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੁਆਰਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬੱਚੇ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣਾ ਸਨੇਹ ਅਤੇ ਉਦਾਰਤਾ ਜਨਤਾ ਤੇ ਡੋਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨਾਲ ਇੰਜ ਸਲੂਕ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੋਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਔਲਾਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪਰਿਵਾਰ ਨਹੀਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਇਕੱਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਯਾਦ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਰਥਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰੰਤੂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਪੈਸੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ

MARRIED AND SINGLE LIFE

He that hath wife and children hath given hostage to fortune; for they are impediments to great enterprises, either of virtue or mischief. Certainly the best works, and of greatest merit for the public, have proceeded from the unmarried or childless men; which both in affection and means, have married and endowed the public Yet it were great reason that those that have children should have greatest care of future times; unto which they know they must transmit their dearest pledges.

Some there are, who though they lead a single life, yet their thoughts do end with themselves, and account future times impertinencies. Nay, there are some other that account wife and children, but as bills of charges Nay more there are some foolish rich, covetous men that take a pride in having no children, because they may be thought so much the richer. For, perhaps, they have heard some talk, such an one is a great rich man, and another except to it, yea, but he hath a great charge of children, as if it were an abatement to his riches.

ਚਿੱਪੜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਮੀਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਕਿਸੀ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਧਨ ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਗਲਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਈਆਂ ਦਾ ਕੁਆਰੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਸਨਕੀ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਸਹੀ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਸੰਜਮੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੀ ਬੈਲਟਾਂ ਅਤੇ ਬੂਟਾਂ ਤੇ ਫੀਤਿਆਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਰੋੜਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ।

ਵਿਹਾਇਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਚੰਗੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਨੌਕਰ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਪਰ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭਗੌੜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਦਰੀ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਨੇਹ ਨਿਉਛਾਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਪਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਜੱਜ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਣਵਿਆਹੇ ਹੋਣ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਦਰੋਹੀ ਅਤੇ ਭਰਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪਤਨੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭੈੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਾਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਚਾਹ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਜੌਹਰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਮੋਮ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ

But the most ordinary cause of a single life is liberty, especially in certain self-pleasing and humorous minds, which are so sensible of every restraint, as they will go near to think their girdles and garters to be bonds and shackles.

Unmarried men are best friends, best masters, best servants; but not always best subjects. For they are light to run away; and almost all fugitives are of that condition, a single life doth well with churchmen; for charity will hardly water the ground where it must fill a pool. It is indifferent for judges and magistrates; for if they be facile and corrupt, you shall have a servant five times worse than a wife. For soldiers, I find the generals commonly, in their hortatives,, put men in mind of their wives and children; and I think the despising of marriage among the Trucks maketh the vulgar soldier more base.

Certainly wife and children are a kind of discipline of humanity; and single men, though they be many times more charitable, because their means are less exhaust, more charitable, because their means are less exhaust, yet, on the other side, they are more cruel and hardhearted (good to make severe inquisitors),

ਹਨ। ਕੁਆਰੇ ਭਾਵੇਂ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾਨੀ ਹੋਣ ਪਰੰਤੂ ਇਕ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸ਼ਾਦੀਸ਼ੁਦਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਆਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਮਲ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਰੀਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੰਭੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਯੂਲਿਸਿਸ ਵਰਗਾ ਚੰਗਾ ਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਫਾਦਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਤੇ ਮਰਦਾਨਗੀ ਤੇ ਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਚਿੜਚਿੜੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਤੀ ਉਸ ਦੀ ਵਫਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪਤਨੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਘਰਵਾਲੀਆਂ, ਅਧੇੜ ਉਮਰ ਲਈ ਸਾਥਣਾਂ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ ਨਰਸਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਜੀਅ ਚਾਹੇ ਆਦਮੀ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਪੁਰਾਤਨ ਯੂਨਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਥੇਮਜ਼ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਨਾ ਜਵਾਨੀ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੀ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੈੜੇ ਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਦੇ ਆਈ ਉਦਾਰਤਾ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਸਰਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਦੁਰ-ਵਿਹਾਰ ਉਹ ਸਬਰ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਸਹਿਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਕੇ ਬੁਰਾ ਪਤੀ ਚੁਣਿਆ ਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮਰਪਿਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

because their tenderness is not so oft called upon. Grave natures, led by custom, and therefore constant, are commonly loving husbands, as was said of Ulysses, Vetulam suam proetulit immortalitati.

Chaste women are often proud and forward, as presuming upon the merit of their chastity. It is one of the best bonds, both of chastity and obedience, in the wife, if she think her husband wise; which she will never do if she find him jealous.

Wives are young men's mistresses, companions for middle age, and old men's nurses; so as a man may have a quarrel to marry, when he will. But yet he was reputed one of the wise men that made answer to the question when a man should marry-A young man not yet, an elder man not at all. It is often seen that bad husbands have very good wives; whether it be that it raiseth the price of their husbands kindness when it comes, or that the wives take a pride in their patience. But this never fails, if the bad husbands were of their own choosing, against their friends' consent; for then they will be sure to make good their own folly.

ਇਨਸਾਨ

ਇਨਸਾਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਮਤਲਬ :
ਸਵੈ ਮਾਣ+ਆਤਿਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ=ਇਨਸਾਨ

ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਕੀਮਤ ਤਾਰਕੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਟਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਹੀਲੇ ਮੈਂ ਉਹ ਕੁੱਝ ਪਾਵਾਂਗਾ ਹੀ ਪਾਵਾਂਗਾ-ਜੋ ਮੈਂ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੈ ਸਵੈ ਮਾਣ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਫਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਮੰਨਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿੱਚ ਸਵੈਮਾਣ ਹੈ, ਸਮਝੋ ਉਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਜਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਹਿਣੀ ਹੀ ਵਹਿਣੀ ਹੈ। ਨਕਾਰਾਤਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਸ਼ਾਂਤ, ਦੁੱਖੀ, ਦੀਨ-ਹੀਨ ਅਤੇ ਅਸਹਾਇ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਕੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਹਿ ਬੋਝ, ਜੀਵਨ ਭਰ ਉੱਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਗਾਟਾ, ਭਟਕਣ ਰੂਪੀ ਮਿੱਟੀ-ਘੱਟੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਸੋਈ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਖਣਾਂ ਤਾਂ ਕੀ...ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਕੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਦਰਿਦਰਤਾ ਤੋਂ ਵਗੈਰ ਵੀ ਕੋਈ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਧਸਦਾ-ਧਸਦਾ ਮਨੁੱਖ, ਆਖਿਰ ਇਸ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆਂ ਇਸਦੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਹੈ ਸਾਡੀ ਇਹ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਕੀਰ ਦਾ ਫਕੀਰ ਬਣਕੇ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅੰਧ-ਸ਼ਰਧਾ ਵਿੱਚ ਜੀ ਰਿਹਾ ਮਨੁੱਖ, ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਦੀ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕਿਆ। ਸੁੱਖ-ਸੁਵਿੱਧਾ ਦੀ ਪਿਆਸ ਵੱਸ, ਮਨੁੱਖ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ

MAN

What is man? The formula of man is :
Self-respect + Sel Confidence = Man

I have the competence to achieve what I want to. I will get it at every cost. No power on earth can make me digress from my path. This is how a man of self-confidence thinks. This is self-respect, which must be considered the basis of a successful person's career. One who has self-respect, has power, has energy. And this energy has to flow in a positive or negative manner. Negative energy makes man ill-at-ease, sorrow-stricken and helpless. Its unbearable burden keeps his head stuck in the sand like on ostrich. Thus, he can neither think or do anything. He can't imagine any other world outside the sand. Ultimately he sinks deep down into the mire of negativity.

Viewed objectively, our social system is responsible for all this. Treading the beaten track, man in his state of unconscious could not make this system up to the mark. Swayed by

ਖਿਲਾਰਾ ਪਾਉਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਉਲਝਦਾ ਗਿਆ। ਸੁੱਖ ਸੁਵਿੱਧਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਹਾਇਕ ਉਪਕਰਣ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰਤਾਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਹ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਜਿਸਦੀ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾਈ ਵਿੱਚ ਜਰੂਰਤ ਹੈ।

ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ, ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਜਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਭੂਤਕਾਲ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਰੋਲ-ਘਚੋਲੇ 'ਚ ਔਟਲਿਆ ਮਨੁੱਖ, ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਜਾਉਣ ਤੋਂ ਵਿਹਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਭੂਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਰੋਣੇ-ਧੋਣੇ ਵਿੱਚ ਉੱਲਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭੂਤਕਾਲ ਰੂਪੀ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਇਹਨਾ ਹੀ ਪੁਲ੍ਹਾਂ ਹੇਠੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਫੇਰਾ ਤੋਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਦੀ ਕਦੀ ਆ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਭੂਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਵਾਂਗ, ਵਾਰ-ਵਾਰ, ਦੇਖਣਾ-ਪਰਖਣਾ, ਪਿਆਰਨਾ-ਸਤਿਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਅਨੰਦ-ਵਿਭੋਰ ਹੋ ਕੇ ਨਿਹਾਰਨਾ, ਚੰਗਾ-ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਅਨੰਦਦਾਇਕ ਵਰਤਾਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਟਟੋਲਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਦਤ ਵੀ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਨ ਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਉਪਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਜਰੂਰਤ! ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕੇ ਐਵੇਂ ਦੱਬੇ ਮੁਰਦੇ ਉਖਾੜ੍ਹ-ਉਖਾੜ੍ਹ ਕੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀਨ ਬਣਾਉਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਖਦਾਇਕ ਜਾਂ ਆਤਮ-ਗਿਲਾਨੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿੱਸਰ ਜਾਣ ਵਿੱਚ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ। ਹਾਂ! ਜੋ ਯਾਦਾਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ, ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਿੱਖਰਾਂ ਛੂਹਣ ਵਾਸਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ-ਭਰਪੂਰ ਹੁਲਾਰੇ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ।

the lust of comfort and luxury man kept making his life more and more complicated in the name of achievements. All appliances of comfort can fulfill the needs of man but cannot provide him real happiness in life.

What does man need in the heart of hearts? What is that necessity of man which may ensure maximum fulfilment of his needs. Lost in the wilderness of past and future man can hardly free himself from the dreamy future or he is lost in the memory lane of the past. It feels good to revive the sweet reminiscences of the past, as one likes to look at the beautiful present gifted by the beloved. It has become the habit of man. Rumination over memories is a part of life. There is no way to get rid of it nor is there any need to do it. But it is to worthwhile to make life oblivious of present in love for the by gone time. Man's good lies in forgetting altogether the events arousing a sense of remorse. Of course, there is not harm in reviving memories which may encourage you to touch new heights of glory.

ਧਰਮ, ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਧਿਆਨ

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਅਨ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਧਰਮ, ਅਧਿਆਤਮ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਹੈ।

ਸੈਮੂਅਲ ਬੈਕਟ ਪੱਛਮ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਹ ਪੈਰਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਗਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਭਿਖਾਰੀ ਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਬੰਦਾ ਉਸ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਇਵੇਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕੁੱਝ ਮੰਗਣ ਆਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੈਕਟ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਦਿੰਦਾ, ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਛੁਰਾ ਕੱਢ ਕੇ ਬੈਕਟ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਖੋਭ ਦਿੱਤਾ। ਬੈਕਟ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਲਿਆ।

ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਦਿਨ ਬੈਕਟ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਮੰਜੇ ਤੇ ਪਿਆਂ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹ ਹਮਲਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ....ਤਕਰਾਰ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ.....ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਦੀ ਦੇਖਿਆ, ਮਿਲਿਆ ਤੱਕ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਏਦਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਬੈਕਟ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਜਗਿਆਸਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਮਲਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਾਤਕ ਸੀ। ਬੈਕਟ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ....ਇੱਕ ਹਲਚਲ ਦਾ ਭਾਵ ਸੀ....ਆਖਰ ਇਹ ਘਟਨਾ ਘਟੀ ਕਿਵੇਂ? ਕੀ

RELIGION, SCIENCE OR MEDITATION

The science that shakes man out of his state of unconsciousness is called religion, spiritualism or meditation.

Samuel Backett has been a great thinker and play wright in the west. Once he was passing through a street in Paris. It was evening. A beggarly-looking person came to him. It seemed as if he had come to beg for something. But before Beckett could give him anything, the man fished out a dagger from his pocket and stabbed the former in the chest. Beckett fell unconscious but the man too was overpowered by the people.

Beckett had to be confined to the hospital bed for about fifteen days. While lying in the hospital he raked his brains hard to think as to what made the man assault him albeit they had nothing against each other...no altercation worth the name....he had not even seen him before. "Then why did he attack me?" he thought. And the more he thought over the issue, the more intense became his curiosity to know. The attack was nearly fatal. It could kill him on the spot. Still before going home after his discharge from the hospital, he felt like meeting the man. However Beckett had nothing to

ਉਹ ਬੰਦਾ ਪਾਗਲ ਸੀ? ਪਰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿੱਖ ਪੱਖੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤ, ਰਿਸ਼ਟਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਵਰਗੀ ਬਾਡੀ ਵਾਲੇ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਆਖਰ ਮੰਨੋ ਕੀ ਪਈ ਹੋਊ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਵੇ ਕੀਤਾ?

ਹਸਪਤਾਲੋਂ ਛੁੱਟ ਕੇ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਜਾਂਦਾ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ, ਉਹ ਇੱਕਲਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਵਿਚਾਰਕ ਜਾਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਨਾਟਕਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾ ਟੱਕਰਿਆ। ਸਨਮੁੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੋ ਕੁਛ ਵੀ ਤੂੰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹ ਸਭ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ? ਕਾਰਣ ਕੀ ਹੈ? ਕੁੱਝ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਬੈਕਟ ਵਲ ਦੇਖਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, “ਕਾਰਨ? ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੇਵਲ ਇਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਵੀ ਬੜਾ ਤੰਗ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਕੀ ਕਰ ਬੈਠਾ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਨੀਂਦ-ਚੈਨ ਹਰਾਮ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਮੰਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦਿੱਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, -ਫੇਰ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ-ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਆ ਕੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ-ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪੁੱਛਾਂ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੁਰਾ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਆਖ਼ਰ ਕਿਉਂ?”

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੈਕਟ ਦਾ ਪੂਰਾ

complain against the attacker and not even an idea of revengefulness in his mind. It was nothing but a stirring inquisition... "After all what could be the provocation? Was he a lunatic? But he seemed quite normal, healthy, rather sturdy like wrestlers. Why did he choose me only?", he pondered over the whole affair.

Having been discharged from the hospital he went straightway to the jail. After all he was not only a great thinker or philosopher, he was an excellent playwright as well. Taking permission from the jail authorities, he approached the culprit and said, "Please believe me, I have no felling of ill-will or revenge against you. I have come to know only what made you do that? I would feel obliged if you could let me know."

The man looked at Backett and said, "I myself, do know any reason behind that. The issue of reason torments not only you, I am also greatly tormented with it. I too have been feeling ill-at-ease for the last fifteen days. There was no enmity between us. It's not even that you had refused something I had asked for. Then why did I do that. Now you have come to me for satisfying your curiosity but to whom shall I go? Why did I stab you after all?"

ਜੀਵਨ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਉਠ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਤਾਂ 'ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ' ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਹੈ। ਪਰ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਘਟਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਕਿਵੇਂ? ਆਹ ਕੀ? ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਲਈ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ।

ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਚਾਨਕ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ? ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਖਿੱਚ ਕਿਉਂ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਆਕ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਜਾਗਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਆਖ਼ਰ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਦਾ ਭਾਵ? ਇਹ ਇੰਦਾਂ ਕਿੰਦਾਂ ਹੈ?

ਸੈਮੂਅਲ ਬੈਕਟ ਕੋਲ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਨਮਿਆਂ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਹੱਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਉਸਨੇ ਜੋ ਵੀ ਨਾਟਕ, ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ, ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅਸੰਗਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਝੇਨ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਝਲਕ ਤਾਂ ਸੀ ਪਰ ਸਿੱਧੀ, ਸਮਝ ਜਾਂ ਗਹਿਰਾਈ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬੈਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੁਸਤਕ ਹੈ 'ਵੇਟਿੰਗ ਫਾਰ ਗੋਡ' (ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਉਡੀਕ) ਇਹ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ

This incident was a turning-point in Beckett's life. He was a student of philosophy but hereafter his faith was shattered in it because philosophy probes the 'why and wherefore' aspects of everything. But life is full of events which transcend the calculative mind. "Why? How? what? how could it be like this?" etc. are the queries to which no replies are ever found.

Why does someone fall in love with somebody?

Why not with a anybody else? Why does any particular person attract you? And why does even the sight of a person arouse a sense of aversion in you? Why do we start reposing blind faith in someone and develop mistrust against the other? why so?

Samuel Backett had no answer to these questions? He had no mentor in the country where he was born. Otherwise he too would have got ready to treat life as a mystery. Whatever he wrote after that-poetry drama-everything was absurd. He had in his writings the glimpses of Zen mystics but there was nothing to say rationale or intellectual depth worth the name.

'Waiting for Godot' is a very famous book written by Beckett. Even after having read the book, the reader wonders

ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਗੋਡ ਕੌਣ ਹੈ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਤਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬੈਠੇ ਬੈਠੇ ਰਾਹ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ - (ਗੋਡਡ)-ਗੋਡ, ਪਰਮਾਤਮਾ....ਕੋਈ ਮਸੀਹਾ ਆਵੇਗਾ। ਪਰ ਨਾਟਕ ਪੂਰਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਗੋਡ ਕੌਣ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਕਿਸਦੀ ਰਾਹ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੇਟਿੰਗ ਫਾਰ ਗੋਡ ਉੱਪਰ ਇੱਕ ਪਿਕਚਰ ਬਣੀ ਹੈ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਬੈਕਟ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ "ਇਹ (ਗੋਡਡ) ਆਖ਼ਰ ਹੈ ਕੌਣ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ?"

ਬੈਕਟ ਨੇ ਸੱਚ ਦੱਸਿਆ, 'ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸਭ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਿਲਕੁੱਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ....ਗੋਡਡ-ਮਤਲਬ ਕੀ! ਹਾਂ ਉਸਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ...ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ।'

ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਉਘੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਭਵਿੱਖ-ਵੱਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਗੱਡੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਸਦਾ ਸੁੱਖ ਭਵਿੱਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕਲ੍ਹ ਕੁੱਝ ਹੋਵੇਗਾ-ਕੋਈ ਚਮਤਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ....ਕੋਈ ਮਸੀਹਾ...ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਆ ਕੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਅੱਜ ਜੀਵਨ ਦੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸੁੱਖ ਸਾਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਪਰ ਐਸਾ ਕਦੀ ਵੀ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਰੂਪੀ ਪੂਰਾ ਨਾਟਕ ਇਸੇ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਆਹ ਐਨਾ ਕੰਮ ਹੋ ਜਾਵੇ...ਆਹ ਮਕਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਘਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਆਪਾਂ ਵੇਹਲੇ ਫੇਰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਵਾਂਗੇ। ਐਸੀ ਝੂਠੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰ ਐਸੀ ਗੱਲ

as to who is that Godot. Both the characters in this play wait for someone...a saviour.. a Messiah who will come. But even the play is over, it does not become clear as to whom are the people waiting for.

A film was also made on this play. The director of the film once asked Beckett, "At least you must be knowing. Who, after all, is this Godot?"

"Had I known I would have shown him in the play itself. Even I don't know He is being awaited by one and all, only this much I can say," replied Beckett.

This parable-like story reveals that everybody has his gaze fixed on future. He visualise his comfort in future. Something will happen tomorrow...some miracle...some Messiah....some Divine incarnation will come and add beauty to the world. He will put an end to all the problems. Although the present is full of suffering yet the future will emerge as the realization of all the aspirations. But nothing of this sort ever happens. The whole life reaches its end in this pleasant waiting process. Just let this or that be accomplished...let the house be completed...let the son be married... the daughter be married in a well-to-do family....then we shall be free to lead to life of enjoyment and freedom. The entire life

ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ 'ਤੇ ਟਾਲ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਲ੍ਹ ਕਦੀ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ-ਸੁੱਖ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ।

ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਜੀਵਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜਵਾਬਦਾਰੀਆਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਹੀ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ, ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੋ ਅਸਮਰਥ ਹਨ, ਮਜਬੂਰ ਹਨ, ਉਹ ਬੇ-ਵੱਸ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਸਮਰਿੱਥ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਗ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁੱਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਅਗਰ ਜੀਵਨ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬੀਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੇਸ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਸੌਦਾ ਸਰਾਸਰ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਮਾਫ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਧੱਕਮਧੱਕੇ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਇੱਧਰੋਂ ਉੱਧਰ ਅਤੇ ਉਧਰੋਂ ਇੱਧਰ ਡੱਕੇਡੋਲੇ ਖਾਂਦਾ ਚੱਲੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਾਸਨਾ, ਕੋਈ ਇੱਛਾ, ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਰਿੜ੍ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਹੀ ਕਿਤੇ ਪਹੁੰਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਬੇ-ਬੱਸ ਜਹੇ ਹੋਏ ਮਾਰ ਖਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੂਰਬ ਗ੍ਰਹਿ, ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ, ਕੋਈ ਰਾਗ-ਦਵੇਸ਼ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ-ਕਿਸ ਲਈ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਨਕਸ਼ਾ ਜਾਂ ਲਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਕੁੱਝ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬੱਸ ਇੱਕ ਬੇਹੋਸ਼ੀ....ਇੱਕ ਮੂਰਛਾ ਆਦਮੀ ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਰਪਟ ਭੱਜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਛੁਰਾ ਖੋਭੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰੇ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੀ ਹੈ।

ebbs out in this false waiting. We put off everything on tomorrow which never comes and hence present is spoiled.

One thing more. So long a life is there its liabilities have to be there. They must be fulfilled by all means.

Those who are helpless, disabled they deserve to be pardoned. But those who are capable, competent-they must wake up. If life passes away in utter unconsciousness despite all conducive conditions, then it is a cause of grave concern. It's all the way, a losing bargain. There is little scope of reprieve.

In the mundane din and bustle, life goes on in a staggering pace. Some lust, some desire, some religion is propelling us ahead on the track of life. Neither we can stop anywhere, nor do we reach somewhere. Simply we are suffering in a helpless manner. Everybody nurtures some prejudices, some Precept, some acrimony. There is planning, no map as such explaining why to go and where to go, Nobody knows anything.

Nothing but a process of somnambulism grips our life. It is a random race. Whether someone stabs a fellow being or is in love with somebody-everybody is in a state of deep torpor.

Life is an awakening, a coming out of the spell of hibernation. This is what

ਇਸ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਜਾਗਣ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਸੰਨਿਆਸ ਹੈ। ਇਸ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਜੋ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ, ਉਹੀ ਧਰਮ, ਅਧਿਆਤਮ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਹੈ। ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਰ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਜੈਨ, ਇਸਾਈ ਵਰਗੇ ਮੱਤਾਂ ਦਾ ਲੇਬਲ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਧੋਖਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਅੱਖਾਂ ਖੋਹਲਣੀਆਂ। ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮੂਰਛਾ ਤੋੜਨੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮੂਰਛਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼, ਤੇਰਾ-ਮੇਰਾ, ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ’ ਚਲਦੀਆਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਰਗਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਬਚਦਾ ਨਹੀਂ।

ਧਰਮ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੈ ਅਦਵੈਤ

ਹਰ ਪਾਸੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਜੋ ਕਲਾ ਸਿਖਾਵੇ, ਉਹ ਧਰਮ! ਉਹੀ ਅਧਿਆਤਮ!

ਉਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਾਕੀ ਸਭ ਝੂਠ, ਧੋਖਾ! ਬਚਿਓ! ਵਕ਼ਤ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਗ ਪਉ-ਜੀਵਨ ਅਨੰਤ-ਅਨੰਤ-ਅਨੰਦ ਹੈ।

may aptly be called Sanyas in the real sense of the term. The science that breaks asunder this swoon, is the only religion, spirituality or meditation. The communities are not religion. That which sticks labels of Hindu, Sikh, Mussalman, Jain or Christian etc. is not religion. It is a humbug. Religion is an eye opener, a dispeller of unconsciousness. The ones whose eyes get opened, become conscious. For them the boundaries of nations, grip of communities and various shops flourishing in the name of religion lose all sum and substance.

Transcendence of duality is the Zenith of religion.

Religion or spirituality is that which cultivates in you the skill to feel the presence of God all around.

Rest everything is sham, falsehood. So Awake ! Arise ! before it is too late. Life is infinite - infinite bliss.

ਪੜ੍ਹਾਈ

ਪੜ੍ਹਣਾ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਕੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਨੰਦ ਇਕ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਅਤੇ ਇਕਾਂਤ ਪਸੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਕੀਮਤ ਹੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਬੁਲਾਰਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਲਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੋਕੇ ਘੁਮੰਡ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਨ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਕੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਤਾਬੀ ਗਿਆਨ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਸਾਡਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਕਦੇ ਧੁੰਦਲਾ ਜਿਹਾ ਜਾਂ ਭਾਵ ਵਾਚੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ ਹੋਇਆ ਕਿਤਾਬੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਤਾਂ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਲੈਣ ਲਈ

OF STUDIES

STUDIES serve for delight, for ornament, and for ability. Their chief use for delight, is in privateness and retiring; for ornaments, is in discourse; and for ability, is in the judgement and disposition of business; for expert men can execute, and perhaps judge of particulars, one by one; but the general counsels, and the plots and marshalling of affairs, come best from those that are learned.

To spend too much time in studies, is sloth; to use them to much for ornament, is affectation; to make judgement wholly by their rules, is the humour of a scholar. They perfect nature, and are perfected by experience; for natural abilities are like natural plants, that need proyning by study; and studies themselves do give forth directions too much at large, except they be bounded in by experience. Crafty men condemn studies; simple men admire them; and wise men use them. For they teach not their own use; but that is a wisdom without them, and above them, won by observation.

ਤਜ਼ਰਬਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਤਜ਼ਰਬਾ ਲੈਣਾ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਚਲਾਕ ਮਨੁੱਖ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਸਧਾਰਨ ਮਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਆਣੇ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦੀ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕਾਂ ਕੇਵਲ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਜਾਨਣ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਵਾ ਕੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਲੁਕਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਸਿਰਫ ਘਟੀਆ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਣੀ ਦੇ ਸਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਗਿਆਨੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਆਣਾ, ਕਵਿਤਾ

Read no to contradict and confute, nor to believe and take for granted, not to find talk and discourse, but to weigh consider. Some books are to be tasted, others to be swallowed, and some few to be chewed and digested. That is, some books are to be read only in parts; others to be read, but not curiously; and some few to be read wholly, and with diligence and attention. Some books also may be read by deputy, and attention made of them by others; but that would be only in the less distilled books are, like common distilled waters, flashy things.

Readings maketh a full man; conference a ready man; and writing an exact man; and, therefore, if a man write little, he had need have a great memory; if he read little, he had need have much cunning, to seem to known that he doth not.

Histories make men wise; poets witty; the mathematics subtle; natural philosophy deep; moral, grave; logic and rhetoric, able to contend; Abeunt studies in mores; nay, there is not stone or impediment in the wit, but may be wrought out by fit studies, like as diseases of the body may have

ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਸੋਚਣ ਵਾਲਾ, ਗਣਿਤ ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਚਲਾਕ, ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਡੂੰਘੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲਾ, ਤਰਕ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਹਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ ਢੁਕਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰਿਕ ਨੁਕਸ ਕੁਸਰਤ ਕਰਕੇ ਦੂਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਮਨ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਭਲੇ, ਬੁਰੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੱਧਕਾਲੀਨ ਦੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੇਖਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਜੇ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਨਾ ਸਮਝ ਆਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

appropriate exercises: bowling is good for the stones and reins, shooting for the lungs and breast, gentle walking for the stomach, riding for the head, and the like; so, if a man's wits be wandering, let him study the mathematics; for in demonstrations, if his wit be called away never so little, he must being again; if his wit be not apt to distinguish or find differ again, let him study the schoolmen, for they are cymini sectors.

If he be not apt to beat over matters, and to call upon one thing to prove and illustrate another, let him study the lawyers cases. So every defect of the mind may have a special receipt.

ਸਿਹਤ ਵਾਸਤੇ

ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਲੁਤਫ ਉਠਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੀਕ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ-ਸੌ ਨਿਆਮਤਾਂ! ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਇੱਕ ਅਣਮੋਲ ਗਹਿਣਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ "ਗਹਿਨੋਂ ਕੀ ਮੁਝਕੋ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਗਹਿਨੋਂ ਕੋ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਮੇਰੀ।" ਬਿਲਕੁੱਲ ਸਹੀ ਹਨ। ਤੰਦਰੁਸਤ ਸਰੀਰ ਉੱਪਰ ਪਹਿਨੇ ਜਾਣ, ਵਿੱਚ ਕਪੜੇ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਫਖ਼ਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਗਰ ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਹੀਂ ਫੱਬਦੇ। ਬੜੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਜੋਰ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਸਜਣ-ਸੰਵਾਰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੱਗੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉੱਦਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਹਾਂ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੈਸੇ ਖਰਚ ਕੇ, ਡਾਕਟਰਾਂ, ਹਕੀਮਾਂ, ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਚੇਲੇ ਚਾਟੜਿਆਂ ਤੋਂ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਭਟਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਡਾਕਟਰੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਕਸਰਤ ਹੈ ਜੋ ਬਗੈਰ ਪੈਸਾ ਖਰਚੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ-ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਾਧਨ ਤੋਂ....!

FOR HEALTH

To enjoy life to the best advantage, we should keep ourselves fit till the last breath. In reality health is the most invaluable gift of nature. A healthy body looks beautiful even without any external decoration. No jewels or expensive garments can make an unhealthy body look beautiful. But unfortunately our attention is focused mainly on cosmetic decoration and we little care for keeping fit. Of course we waste a lot of energy in search of health by going to the doctors, quacks and hypocrites masquerading as saints.

Setting aside medical treatment, exercise is the main basis of health and it costs nothing. It can be taken at home without any source, without anybody's help. Answers to the queries like: How to take exercise?

ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਦਦ ਤੋਂ-! ਕਸਰਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਲਾਭ ਹਨ? ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਜਵਾਬ ਹੈ ਕਿ - ਕਿਸੇ ਮਾਹਰ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈ ਕੇ ਬਗੈਰ ਹੁੜਮਾਰ ਕਰਿਆਂ...ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ, ਜੋੜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹਿਲਾਉਣਾ-ਡੁਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਵਾਂ ਕਰਕੇ ਰੱਖਣਾ, ਕਸਰਤ ਦੀ ਅਰੰਭਿਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ, ਗੋਡੇ, ਕਮਰ, ਹਾਰਟ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੀਕ ਫੜੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦਾ ਲੰਬੇ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਸਾਥ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜੋੜਾਂ ਅਤੇ ਅੰਗਾਂ-ਪੁਰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜ-ਸਮਰੱਥਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤਦੇ ਰਹੋ, ਤਾਂ ਕੇ ਜੰਗਾਲ ਲੱਗ ਕੇ ਇਹ ਜਾਮ ਨਾ ਹੋ ਜਾਣ। ਜੋੜਾਂ-ਮਣਕਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁੜਨ ਸਮਰੱਥਾ ਤੀਕ ਹਿਲਾਉਂਦੇ-ਡੁਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਮੋੜਦੇ ਰਹੋ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੁਧਾਰ ਕਰੋ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ...ਗਲਤ ਬਹਾਨਾ ਹੈ। ਆਓ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਕਸਰਤ ਵਿੱਚ ਜੁਟੀਏ!

Why to take exercise? What are its advantages etc. should be sought from an expert doctor or a specialist coach. Moving all limbs of the body according to their capacity of movement and keep them moving smoothly is the rudimentary definition of exercise. Therefore it is necessary to avoid the foreseeable diseases like arthritis, cardiac disorders etc. and enjoy health for a very long time in life.

Keep using all the joints and organs of your body to the best of their capacity so that they are not rusted or jammed. Keep moving the joints and vertebrae of your body as much as you can. Improve your food habits. Lack of time is no excuse. Come, let us engage ourselves in physical and mental exercise to keep fit.

PRACTICE / ਅਭਿਆਸ

ਅਭਿਆਸ-੧ ਮੁਕਤਾ

-ਮੁਕਤਾ ਅੱਖਰ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰੋ:-

-ਕਰ	ਘਰ	ਨਰ	ਤਰ	ਸਰ	ਡਰ
-ਸਰਦ	ਗਰਦ	ਨਕਦ	ਰਸਦ	ਵਕਤ	ਸਖਤ
-ਦਰਸ਼ਨ	ਗਰਦਨ	ਸਰਦਲ	ਸ਼ਲਗਮ	ਮਲਮਲ	ਖਟਮਲ

-ਨੋਟ:- ਆਪਣੇ ਕੋਲੋ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਦੋ-ਅੱਖਰੀ, ਤਿੰਨ-ਅੱਖਰੀ ਅਤੇ ਚਾਰ-ਅੱਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਲਿੱਖੋਂ।

ਅਭਿਆਸ-੨ " ਾ " ਕੰਨਾ

-ਕਾਰ	ਨਾਰ	ਤਾਰ	ਡਾਲ	ਦਾਲ	ਜਾਲ
-ਕਾਲਾ	ਜਾਲਾ	ਨਾਲਾ	ਮਾਲਾ	ਪਾਪਾ	ਮਾਮਾ
-ਕਾਤਰ	ਖਾਤਰ	ਦਾਤਰ	ਪਾਤਰ		
-ਸਰਦਾਰ	ਕਰਤਾਰ	ਦਸਤਾਰ	ਪਕਵਾਨ		

-ਨੋਟ:- ਕੰਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ-੩ " ਿ " ਸਿਹਾਰੀ

-ਸਿਰ	ਦਿੱਲ	ਮਿਲ	ਹਿਲ	ਤਿਲ
-ਹਿਰਨ	ਫਿਕਰ	ਮਿੱਤਰ	ਕਿਰਤ	ਸਿਹਤ
-ਕਿਸਮਤ	ਹਿਕਮਤ	ਦਿਲਕਸ਼	ਫਿਤਰਤ	ਮਿਹਨਤ

-ਨੋਟ:-ਸਿਹਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ-੪ " ੀ " ਬਿਹਾਰੀ

-ਖੀਰ	ਪੀਰ	ਲੀਰ	ਵੀਰ	ਨੀਰ
-ਸ਼ੀਸ਼ੀ	ਲੀਚੀ	ਦੀਦੀ	ਪੀਪੀ	ਚੀਚੀ
-ਕੀਮਤ	ਸੀਮਤ	ਨੀਕਰ	ਬੀਕਰ	ਜੀਵਨ
-ਕਮੀਜ	ਫਕੀਰ	ਸਰੀਰ	ਲਕੀਰ	ਸ਼ਤੀਰ
-ਸਖਤੀ	ਤਖਤੀ	ਸਰਦੀ	ਗਰਮੀ	ਨਰਮੀ
-ਕੀਰਤਨ	ਵਸੀਅਤ	ਤਸਵੀਰ	ਦਰਸ਼ਨੀ	ਚਮਕੀਲੀ

-ਨੋਟ:-ਬਿਹਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:੫ " ੁ " ਔਂਕੜ

-ਪੁੱਲ	ਸੁੱਖ	ਦੁੱਖ	ਗੁਰ	ਬੁੱਤ
-ਰੁਮਾਲ	ਗੁਲਾਬ	ਜੁਰਾਬ	ਕੁਕੜ	ਸੁਕੜ
-ਕੁਦਰਤ	ਦੁਸ਼ਮਣ	ਹਕੂਮਤ	ਸਦਗੁਣ	ਬੁਲਬੁਲ

-ਨੋਟ:-ਔਂਕੜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:੬ " ੂ " ਦੁਲੈਂਕੜ

-ਹੂਰ	ਨੂਰ	ਸੂਰ	ਦੂਰ	ਲੂਣ
-ਮੂਰਤ	ਸੂਰਤ	ਸਕੂਲ	ਸਬੂਤ	ਸਰੂਪ
-ਮਜਬੂਤ	ਤਰਬੂਜ	ਦਸਤੂਰ	ਭਰਪੂਰ	ਮਜਬੂਰ
-ਮਜਦੂਰ	ਅਮਰੂਦ	ਕਬੂਤਰ		

-ਨੋਟ:-ਦੁਲੈਂਕੜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:੭ " ੇ " ਲਾਂ

-ਰੇਲ	ਖੇਲ	ਬੇਰ	ਰੇਤ	ਖੇਤ
-ਤੇਰੇ	ਮੇਰ	ਪੇੜੇ	ਕੇਲੇ	ਲੇਲੇ
-ਸਵੇਰ	ਹਨੇਰ	ਦਲੇਰ	ਬਟੇਰ	ਬਰੇਕ
-ਤੜਕੇ	ਲੜਕੇ	ਝਰਨੇ	ਹਨੇਰੇ	ਸਵੇਰੇ
-ਪਰਦੇਸ	ਦਰਵੇਸ਼	ਉਪਦੇਸ਼	ਸਿਰਲੇਖ	ਠੇਕੇਦਾਰ

-ਨੋਟ:- ਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:੮ " ੈ " ਦੁਲਾਵਾਂ

-ਪੈਰ	ਸੈਰ	ਗੈਰ	ਵੈਰ	ਮੈਲ
-ਐਨਕ	ਪੈਦਲ	ਬੈਠਕ	ਜੈਕਟ	ਬੈਗਣ
-ਟੈਨਿਸ	ਨੈਤਿਕ	ਸੈਨਿਕ	ਪੈਰਿਸ	
-ਅਪਰੈਲ	ਕਰਨੈਲ	ਜਰਨੈਲ	ਨਿਰਵੈਰ	

-ਨੋਟ:-ਦੋਲਾਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:-੧੦ " ੋ " "ਹੋੜਾ"

-ਲੋਕ	ਗੋਲ	ਡੋਲ	ਰੋਲ
-ਗਲੋਬ	ਸਲੋਕ	ਨਿਚੋੜ	ਨਿਰੋਲ
-ਖਰਗੋਸ਼	ਪੜਚੋਲ	ਪਰਲੋਕ	ਹਥਗੋਲਾ

-ਨੋਟ:- ਹੋੜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:-੧੧ " ੌ " ਕਨੌੜਾ

-ਚੌਲ	ਪੌਣ	ਦੌੜ	ਫੌਜ
-ਘੌੜਾ	ਚੌੜਾ	ਔਖਾ	ਸੌਖਾ
-ਪਕੌੜਾ	ਹਥੌੜਾ	ਮਕੌੜਾ	ਭਗੌੜਾ
-ਪਸਤੌਲ	ਗੁਲਮੌਰ	ਬੰਗਲੌਰ	ਸਿਰਮੌਰ

-ਨੋਟ:-ਕਨੌੜਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:-੧੨ " ੱ " ਅਧਕ

-ਹੱਥ	ਸੱਪ	ਨੱਥ	ਕੱਪ
-ਪੱਤਰ	ਪੱਥਰ	ਟੱਕਰ	ਮੱਛਰ
-ਹੱਥਣੀ	ਸੱਪਣੀ	ਬੱਕਰੀ	ਨੱਥਨੀ
-ਦਰੱਖਤ	ਸਰਬੱਤ	ਨਿਰਪੱਖ	ਸਕੱਤਰ

-ਨੋਟ:-ਅਧਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ:-੧੩ " ੰ " ਟਿਪੀ

-ਕੰਨ	ਗੰਨ	ਰੰਨ	ਚੰਨ	ਬੰਨ
-ਬੰਧਨ	ਲੰਗਰ	ਬੰਦਰ	ਸੰਕਟ	ਜੰਤਰ
-ਦਸਵੰਦ	ਸਰਪੰਚ	ਸਰਬੰਸ	ਸੰਕਲਪ	

-ਨੋਟ:-ਟਿਪੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੋ।

ਅਭਿਆਸ: ੧੪ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

-ਤਾਰ	ਤਾਰਾ	ਤਾਰੇ	ਤਾਰੂ	ਤਾਰੀ
-ਲਾਲ	ਲਾਲਾ	ਲਾਲੇ	ਲਾਲੂ	ਲਾਲੀ

-ਪਾਲ	ਪਾਲਾ	ਪਾਲੇ	ਪਾਲੂ	ਪਾਲੀ
-ਬਾਲ	ਬਾਲਾ	ਬਾਲੇ	ਬਾਲੂ	ਬਾਲੀ
-ਨਾਲ	ਨਾਲਾ	ਨਾਲੇ	ਨਾਲੂ	ਨਾਲੀ

ਅਭਿਆਸ: ੧੫ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

-ਗੁਣ ਗੁਣੀ	ਬੁਣ ਬੁਣਤੀ	ਸੁਣ ਸੁਣਾਈ	ਚੁਨ ਚੁਨਾਈ
-ਸਰਦ ਸਰਦੀ	ਨਮਕ ਨਮਕੀਨ	ਚੁੰਬਕ ਚੁੰਬਕੀ	ਦੂਰ ਦੂਰਬੀਨ
-ਕਲਮ ਕਲਮੀ	ਨਰਮ ਨਰਮੀ	ਗਰਮ ਗਰਮੀ	ਸਰਦ ਸਰਦੀ
-ਬਲ ਬਲਵਾਨ	ਜਲ ਜਲਵਾਯੂ	ਦਰ ਦਰਸ਼ਨ	ਨਮਕ ਨਮਕੀਨ

ਅਭਿਆਸ:੧੬ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ।

-ਮਾਤਾ	ਮਾਮਾ	ਮਾਮੀ	ਮਾਸੀ	ਮਾਸੜ
-ਬੇਟਾ	ਬਾਬਾ	ਬੇਟੀ	ਬੇਬੇ	ਬੀਬਾ
-ਚਾਚਾ	ਚਾਚੇ	ਚਚੇਰਾ	ਚਾਚੀ	ਚਾਚੀਆਂ
-ਭੈਣ	ਭਾਈ	ਬਾਈ	ਤਾਇਆ	ਤਾਈ
-ਕਾਕਾ	ਕਾਕੀ	ਕਾਕੀਆਂ	ਕਾਕੇ	ਕਾਕੇਆਂ
-ਮਾਮਾ	ਮਾਮੇ	ਮਾਮੀਆਂ	ਭੂਆ	ਫੁੱਫੜ

ਅਭਿਆਸ:੧੭ ਅੱਖਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦ।

-ਕਾ	ਕਾਲਾ	ਕਾਲੀ	ਕਾਲੇ	ਕਾਲੀਨ
-ਗਾ	ਗੇਂਦ	ਗੈਰ	ਗੈਰਤ	ਗੈਰਹਾਜਰ
-ਛਾ	ਛੱਪੜ	ਛਿਲੜ	ਛਿਪਕਲੀ	ਛਿਲਤਰ
-ਨਾ	ਨਾਲਾ	ਨਾਨਕ	ਨਾਨਕਾ	ਨੇੜਲਾ
-ਲਾ	ਲਾਲਾ	ਲਾਟੂ	ਲਲਾਰੀ	ਲਾਲਟੈਨ

ਅਭਿਆਸ:੧੮ ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਸਵਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

-ਸ	ਸਾਗ	ਸੁਰ	ਸੂਰ	ਸਿਰ	ਸਰੀਰ	ਸੱਪ	ਸੰਤ
-ਰ	ਰਾਗ	ਰੁੱਤ	ਰੂਪ	ਰਿਣ	ਰਸੀਦ	ਰੱਬ	ਰੰਕ
-ਗ	ਗਾਲ	ਗੁੜ	ਗੂੜ	ਗਿੱਦ	ਗਰੀਬ	ਗੱਪ	ਗੰਦ
-ਪ	ਪਾਲ	ਪੁੱਲ	ਪੂਰ	ਪਿੱਸੂ	ਪਸੀਨਾ	ਪੱਬ	ਪੰਛੀ
-ਤ	ਤਾਲ	ਤੁੱਰ	ਤੂਲ	ਤਿਲ	ਤਰੀਕ	ਤੱਤੀ	ਤੰਦਰੁਸਤ
-ਨ	ਨਾਲ	ਨੁੱਕਰ	ਨੂਰ	ਨਿਰਣਾ	ਨਸੀਹਤ	ਨੱਥ	ਨੰਬਰ